EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN! Sayı: 80, 1 Eylül '93

İşçi hareketinde yeni evre

Haziran ortalarından Ağustos başına kadar olan birbuçuk aylık sürede, yüzbinlerce işçi ve memuru kapsayan onlarca direniş yaşandı. Değişik kapsam ve düzeydeki bu direnişler, '91 başlarından itibaren nispeten durgun bir seyir izleyen işçi hareketinin bugün artık yeni bir canlanma dönemine girdiğine de kesinlik kazandırmış oldu. Ayrıca bu yeni eylem dalgası, daha ilk anından itibaren, işçi hareketinde militanlaşma ve politikleşme yönünden önemli gelişmeler yaşandığına dair önemli işaretler de sundu.

Birbuçuk aylık bir dönemi kapsayan işçi eylemlerinin önü düzenin sadık uşağı sendika bürokrasisinin açık ihaneti ile şimdilik kesilmiş bulunuyor. Türk-İş'in sendika bürokratları, düzenin bu tescilli uşakları, bu ihanet ve çıkar şebekesi, sermayeye hizmette bir kez daha kusursuz davrandılar. Önce "özelleştirmeye izin vermeyiz" diyerek sözümona kararlılık gösterisi yaptılar. Ardından işgüvencesi olsun da özelleştirme önemli değil diyerek çark ettiler. En sonunda özelleştirme, işgüvencesi gibi bugünkü temel sorunları unutturmaya, dikkatleri ücret artış oranlarında toplamaya çalıştılar. Bugünse, özelleştirme, işgüvencesi ve hatta ücret artışı konusunda hiç bir ciddi kazanım getirmeyen bir toplu iş sözleşmesinin altına imza atmış bulunuyorlar.

Sendika bürokrasisi bir kez daha işçi hareketini arkadan hançerlemiştir.

İşçi hareketinde yaşanan birbuçuk aylık eylemlilik dönemi, bugün yerini muhtemelen kısa süreli olacak bir suskunluğa ve bekleyişe bırakmış görünüyor. Bu durum, ileri işçilerde yer yer görülen umutsuzluk, tereddüt vb. gibi başka bazı faktörlerin etkisiyle de birleşerek, kimilerinde daha şimdiden yeni eylem dalgası hakkında hayalkırıklığına ve karamsarlığa yolaçabilmektedir. Müdahale alanında edilgen bir bekleyişe neden olduğu ölçüde tehlikeli bir karamsarlık olacaktır bu. Oysa işçi hareketinin dinamiklerine daha yakından bakıldığında, onun yeni bir evreyi zorladığını, bu nedenle de komünistlerin ve devrimcilerin harekete müdahalesini özellikle gerekli ve acil hale dönüştürdüğünü görmek mümkündür.

* * *

'87-91 yılları arasında Türkiye tarihinin en yaygın işçi eylemleri yaşandı. Bu eylemler sınıfa ortak-birleşik mücadele konusunda önemli deneyimler sağladı. Ayrıca işçi sınıfı bu eylemlilik sürecinde burjuva partilerin ve sendika bürokrasisinin gerçek kimlikleri konusunda paha biçilmez bir eğitimden geçti. Hakların burjuva partilerden "dilenerek" ya da sendika bürokrasisinin inisiyatifine teslim olunarak değil, ancak sınıfın birleşik ve etkili mücadelesiyle elde edilebileceği yargısı, sınıf kitlesinin genel bilinci haline dönüşmeye başladı.

Sözkonusu bu dört yıl boyunca -kısa süreli molalar dışında- istikrarlı bir gelişim çizgisi izleyen eylem dalgası, '91 başlarından itibaren etkisi bugüne dek süren bir geri çekiliş sürecine girdi. '91-93 yılları arası iki yıllık dönem, sınıfın genel ve yaygın eylemlilik çizgisinden, yerel-mevzi bir eylemlilik çizgisine doğru gerilediği bir nispi durgunluk dönemi olarak yaşandı. Bununla birlikte, bu nispeten durgun geçen dönemde bile işçi sınıfı -aşağı yukarı tüm eylemlerinde yenilmiş olmasına karşın- sonuçları bugüne taşınacak olan önemli deneyimler biriktirdi. Bu dönemde fabrika işgalleri yoğunlaştı ve işçi kitleleri düzenin kolluk kuvvetleri ile pek çok kez çatışmak zorunda kaldılar.

Bugünkü eylem dalgası, bu geçmiş birikim üzerinde yükselmektedir. O dönemden bugüne işçi sınıfının sorunları azalmamış, tersine çoğalmıştır. Bu nedenledir ki her iki dönemin eylem-

lilikleri arasında önemli benzerlikler vardır.

Fakat öte yandan, tüm benzerlikleri bir yana, bugünkü eylemlerin yer yer çıplak gözle görülecek denli suyüzüne vuran dinamiklerine bakıldığında, yeni eylem dalgasının **militanlaşma ve politikleşme** potansiyeli açısından geçmişi aşan ileri bir karaktere sahip olduğu da görülecektir.

* * *

Son eylem dalgasıyla birlikte işçi hareketi yeni bir evreye girmiştir. Bununla yalnızca işçi eylemlerinin yeniden canlanışını kastetmiyoruz. Bundan çok daha önemli olarak, bugünkü işçi eylemlerinin **yeni bir evreyi**, politik bir işçi hareketliliği evresini zorlamaya başladığını vurgulamak istiyoruz.

Son eylem dalgasının özelliklerine daha yakından bakıldığında, bu saptamayı doğrulayan pek çok veriyi görebilmek mümkün olacaktır.

Birincisi; bugünkü eylem dalgasının genel talepleri ile '87-91 eylemlilik döneminin genel talepleri arasında önemli bir farklılık vardır. Süreç içinde yer yer demokratik taleplerle de birleşmesine karşın '87-91 eylemlerinin arkasında dar iktisadi istemler vardı. "Açız" çığlığı o günkü eylem patlamasının temel nedenine de açıklıkla işaret ediyordu.

Bugünkü eylemliliklere bakıldığında, "ücret artışı" talebinin nispeten geri plana düştüğü görülmektedir. Bugünkü hareketliliğin temel özelliklerinden birisi, eylemlerin sermayenin özelleştirme, toplu tensikat, taşeronlaştırma, sendikasızlaştırma ve örgütsüzleştirme türünden saldırılarına karşı çıkma temelinde gelişiyor olmasıdır. Bu ise, işçi hareketinin militanlaşma ve politikleşme imkanları açısından son derece önemli bir gelişmedir.

Zira böylece işçi hareketi "tek tek patronlarla" uğraşır bir konumdan tümüyle uzaklaşmakta, hükümet politikaları şahsında devlet işçi eylemlerinin doğrudan "muhatabı" ve hedefi durumuna gelmektedir. Mücadele alanında yüzünü geçmişe göre daha dolaysız biçimlere dönmüş olan bir sınıf hareketi, kuşkusuz ki bu sayede, genel sınıf kitlesine devletin sınıf karakterini öğrenmek açısından paha biçilmez bir eğitim olanağı sağlayacaktır. Ayrıca bugünkü güçler dengesinde ne sermayenin bu saldırılardan kolayca geri adım atması, ne de sınıfın bu saldırıları kolayca kabullenmesi mümkündür. Bu durum ise mücadelenin barışçıl biçimlerden militan biçimlere dönüşmesi imkanlarının çoğalması demektir...

İkincisi; gerek geçmiş gerekse bugünkü eylemliliklerde mevcut yasaların aşılması anlamında "yasadışılık" ortak bir özelliktir. Ne var ki bu bize, geçmiş eylem sürecine hakim olan ana çizginin **barışçıl** eylem olduğunu unutturmamalıdır. '87-91 eylemlilik sürecinin genel seyrine bakıldığında, bu dönem işçi hareketinde militan eylem isteğinin henüz çok zayıf olduğu görülür.

Bugün de bu özellikte temel bir değişme yoktur. Bugün için yeni eylemlilik dalgasına militan eylem biçimlerinin damgasını vurduğunu söylemiyoruz. Bununla birlikte, daha bugünden işçi hareketinin bu konuda önemli değişiklikler yaşayacağına dair ciddi belirtiler vardır. Bugünkü eylemlilik sürecine işçi sınıfı '91-93 döneminin bir dizi fabrika işgali ve polisle çatışma deneyimini taşıyarak girmektedir. Nitekim bu eylem dalgasının en "yumuşak" anında bile işçi hareketi düzenin kolluk kuvvetleriyle çeşitli düzeyde çatışmalar yaşamış, bu ilk "ısınma" döneminde bile küçümsenmemesi gereken sayıda fabrika işgali gerçekleşmiştir. Bu konuda son işçi eylemlerinin açık bir biçimde gösterdiği bir başka önemli olgu daha var. Bu eylemler, etkili ve sonuç alıcı eylem biçimleri arayışının sınıfın genel kitlesine hakim olan bir eğilime dönüştüğünü de ortaya koymuştur aynı zamanda.

Üçüncüsü; geçmiş eylemlilik sürecinde olduğu gibi, bugün de, hareket üzerinde burjuva partilerin ve sendika bürokrasisinin temelde "itibara" dayalı bir sınırlayıcı etkisinden sözedilemez. Sınıf içinde burjuva partilere ve sendikal rekabete dayalı bir bölünmenin sözkonusu olmaması, bugünkü hareketliliğin de temel özelliklerinden birisidir.

Ne var ki, bugün işçi hareketi ile burjuva partileri ve sendika bürokrasisi arasındaki mesafe geçmişe göre daha da derinleşmiş, deyim uygunsa kemikleşmeye başlamıştır.

1987-91 eylemlilik sürecinde, ciddi bir "umut" besleme sözkonusu olmasa bile, işçi hareketiyle burjuva muhalefet partileri arasındaki bağ bu denli kopuk değildi. Hatta işçi hareketinde, bu partilerle işbirliği arama çabaları yer yer baskın hale gelebiliyordu. Bugün işçi

hareketi tüm burjuva partilerin aşağı yukarı eşit mesafede uzağındadır. Gelinen yerde ne yeni kurulanları, ne de aksesuar değiştirenleri (buna RP de dahil edilebilir), işçi sınıfında kendi lehlerine herhangi bir "heyecan" ve "umut" artışı sağlayabiliyorlar.

İşçi hareketinin sendika bürokrasisi ile ilişkileri açısından da benzer saptamalarda bulunmak mümkündür. Gelişmeler, Türk-İş'te yaşanan yönetim değişikliğine karşın sınıfın sendika bürokrasisine duyduğu güvensizliğin azalmak bir yana arttığını göstermektedir. Ayrıca, belediye ve tekstil işçileri arasındaki kısmi başarısı dışta tutulursa, düzenin ve çeşitli sol yapıların işçi hareketine "umut" olarak sunmaya çalıştıkları DİSK de, sınıf hareketini etkilemek ve bölmek açısından kayda değer bir başarı gösterememiştir. Tüm bunlar işçi hareketinin birlikte eylem isteğinin gücüne işaret ettiği gibi, sendika bürokrasisinin hiç bir kanadının sınıfta kayda değer bir beklenti yaratamadığının da bir kanıtıdır.

Tüm bunların bizim açımızdan önemi şuradadır: Sermaye, tüm manevralarına karşın sınıfı düzen içine kanalize edecek örgütsel alternatifler yaratma çabasında başarısız kalmaktadır. Bu ise sınıf hareketinin militanlaşma ve politikleşme imkanlarının artışının bir başka önemli göstergesidir.

Dördüncüsü; genel grev talebi ve genel eylem isteği, bugünkü eylem dalgasının da temel özelliklerinden biridir. Ama yine önemli değişikliklerle... Bugün öne çıkan genel grev talebi, geçmiş sürece göre, içeriği, eylem biçimi ve kapsamı, önderlik alanına ilişkin eğilimleri açısından kayda değer farklılıklar taşımaktadır.

Bugünkü genel grev talebi, içerik açısından ücret sorununu aşmıştır. Özelleştirme, işsizlik gibi ücret dışı sorunlarla birlikte, kamu çalışanlarının bazı sorunlarını da gündeme almaya başlamıştır. Kamu çalışanlarının sorunlarına duyulan bu ilgi, eylem biçimi ve kapsamı açısından bugünkü genel grev talebinin taşıdığı ileri eğilimlerden beslenmektedir. Bugün sokaklarda haykırılan genel grev şiarı, aynı zamanda bir genel direniş özelliğini de taşımaktadır. Denilebilir ki, bugünkü genel eylem isteğinin en önemli ve ayırıcı özelliklerinden biri, emekçilerin ortak katılımını hedefleyen bir genel grev-genel direniş çizgisine doğru ilerlemesidir. Ayrıca, bir başka ileri özellik olarak, böylesi bir genel grevin mevcut sendikal yönetimlere rağmen örgütlenebileceği ve örgütlenmesi gerektiği fikrinin gittikçe yaygınlaşıyor olmasını sayabiliriz.

Beşincisi; yeni dönem işçi hareketinin taşıdığı politikleşme potansiyelinin özellikle vurgulanması gereken iki önemli göstergesi daha var. Bunlardan biri -tüm yukarıda anlatılanlardan çıkarılabileceği gibi- sınıf hareketinin kendi dışına, diğer toplumsal sınıf ve tabakaların eylem ve sorunlarına ilgisini artırmaya başlamasıdır. Diğeri ise ileri işçilerin gündemlerindeki köklü değişmedir. Geçmiş eylem sürecinin bu alandaki zayıflıklarını hatırladığımızda, bu önemli değişimin ayırdına varmak daha da kolaylaşacaktır.

"İşçi hareketi(nde) ... toplumun genel sorunlarına karşı bir duyarsızlık sözkonusudur. İşçi sınıfı henüz kendi dışına bakamamaktadır." (EKİM I. Genel Konferansı/ *Değerlendirme ve Kararlar*, s.111)

"Öncü işçilerin biraraya geldiği platformlar hareketin politikleştirilmesinin sorunlarının tartışıldığı yerler olmaktan ziyade, alternatif sendikal yaklaşımların tartışıldığı yerler olmaktadır." (age., s.153)

Geçmiş dönemdeki eylem dalgasının doruğu olan Zonguldak direnişi bir yana bırakılırsa, yukarıdaki çerçeve, '87-91 hareketliliğinin genel karakteristiğini oluşturuyordu. Sözkonusu dönemde "İşçi-memur elele, genel greve!" sloganı daha çok kamu çalışanları tarafından atılmaktaydı ve o dönem için eyleme dönük bir slogan olmaktan henüz uzaktı.

'87-91 eylemlilik dalgası boyunca, ileri işçilerdeki hakim eğilim, sendikaları kendi içinde değiştirmek çabasında billurlaşıyordu. İleri işçilerin bir araya geldikleri platformlarda, Kürt sorunu, devlet terörü vb. sorunlar bir yana, Körfez savaşına tavır gibi son derece yakıcı sorunlara dahi kayda değer bir duyarlı-lık gösterilmemekteydi. Dar iktisadi ve sendi-kal sorunlar, bu ileri işçi kitlesinde temel gün-dem maddesiydi.

Bugünkü eylemlilik dalgasının daha ilk ve en zayıf anında dahi bu geri düzeyin aşıldığını görmek mümkündür. Sınıfın genelinde, öteki emekçi kesimlerde ortak sorunlar etrafında birlikte mücadele isteği küçümsenmeyecek bir

ağırlığa sahiptir. Bugün için ortak eylem isteğinin muhatabı yalnızca kamu emekçileri olsa bile...

İleri işçilerin gündeminde ise, geçmiş dönemin tersine, dar sendikal sorunların kayda değer bir yeri yoktur. Mücadelenin kalbinin attığı İstanbul'da, ileri işçilerin biraraya geldiği hemen tüm platformlarda devlet terörü, "yargısız infaz", Kürt sorunu ve Kürdistan'daki kirli özel savaş vb. gibi temel ve güncel siyasal sorunlar tartışılmakta, genel grevin bu sorunları da kapsaması doğrultusundaki eğilim ağırlık kazanmaktadır.

Altıncısı; bu yeni eylemlilik dalgası, henüz sınıfın genel kitlesinin değilse bile, ileri işçilerin gündemiyle devrimci hareketin gündeminin birbirine oldukça yakınlaştığını da göstermiştir. Devlet terörü, Kürt sorunu, yargılı-yargısız infazlar devrimci hareketin önemli gündem maddeleridir. Aynı zamanda tüm emekçilerin katıldığı genel grev-genel direniş ajitasyonu, komünistler başta olmak üzere devrimci hareketin belirli bir süredir temel faaliyet konularından birini oluşturmaktadır.

Devlet terörü, yargısız infazlar, Kürt sorunu, Kürdistan'daki kirli savaş vb. sorunların genel grev-genel direniş sorunuyla bağlantılı olarak bugün ileri işçilerin temel gündemleri haline gelmiş bulunması rastlantı sayılmamalıdır. Bu, sınıf hareketinin bugün zorladığı ileri eylemlilik düzeyi ile sınıf hareketinin bu düzeydeki eğilim ve ihtiyaçlarına denk düşen yolgösterici bir propaganda faaliyetinin birleşik bir sonucudur.

Kısacası bugünkü eylemlilik dalgası, ileri işçilerin gündemi ile devrim güçlerinin gündemi arasındaki mesafenin daralmaya başladığının ilk önemli işaretlerini de vermiş bulunmaktadır.

* * *

İşte tüm bu olgular, son eylem dalgasının işçi hareketinde (sendika bürokrasisinin ihaneti ile şu an için bir bekleyişe girmiş olmasına rağmen) yeni bir evrenin başlangıcını zorladığını açık bir biçimde ortaya koymaktadır. İşçi hareketi artık politik bir hareketlilik sürecini zorlamaya başlamıştır.

Bu saptama, işçi hareketinin sendika bürokrasisinin ihaneti karşısındaki sessizliği ya da ileri işçilerde yer yer görülebilen umutsuzluk-tereddüt gibi eğilimlerle çelişmemekte, tersine, bunların daha anlaşılır olmasını sağlamaktadır.

Zira kendi dışına bakmaya başlamış, gündemi politikleşen, daha ileri-militan eylem biçimlerini zorlayan bir proleter kitle hareketliliği koşullarında daha ileri bir önderlik sorunu da kendini yakıcı bir biçimde dayatacaktır. Hareketin yaşadığı "önderlik boşluğu" her geçen gün hareketin en büyük açmazı haline dönüşmektedir. Bu gerçek bize, yeni eylem dalgasının sancılı bir gelişim çizgisi izleyeceğini göstermektedir. Ama yalnızca bunu değil; önümüzdeki sürecin, aynı zamanda, önderlik planındaki arayışların daha da yoğunlaştığı bir dönem olacağını da...

Nitekim daha bugünden tüm işçi platformlarında ileri işçilerin söze "önderlik boşluğu"na işaret ederek başlamaları neredeyse bir kurala dönüşmüş bulunmaktadır.

Sendika bürokrasisinin hain-teslimiyetçi karakterinin iyice belirginleşmesi; bu düzen uşaklarının ileri karakter taşıyan hiç bir işçi eylemine destek olmayacağının, tersine onu arkadan hançerlemeye çalışacağının daha açık görülür olması; eylemleri merkezileştirecek, ona yol, yöntem, araç alanında taktik yolgöstericilik yapabilecek bir öncü güç arayışını daha da yoğunlaştıracaktır.

Tüm bunlar bugün ne yapılması gerekir sorusuna da açıklık kazandırmaktadır. İşçi kitlelerinde arayışların yoğunlaşarak artacağı bu zorunlu geri çekilme dönemini en etkin tarzda kullanmak...

Yol, yöntem, araç alanındaki taktik ihtiyaçlara sınıf gerçeğini gözeten, onun militanlaşma ve politikleşme sürecini hızlandıracak bir politik inisiyatifle yanıt verebilmek...

Sınıf hareketine doğrudan ve hareketin içinden müdahale edebilmenin koşullarını yaratabilmek...

Ve etkin bir parti ve sosyalizm propagandasını örgütleyebilmek...

Tüm bu görevler başarıldığında, sınıf hareketiyle daha üst bir düzeyde birleşmemek için, ileri işçilerin anlamlı bir bölümünü parti davasına kazanmamak için hiç bir neden yoktur!

Yeter ki komünistlere özgü bir bilinç ve misyonla görevlere sahip çıkılabilsin!..

EKİM

İlk "acı reçete" kamu işçilerine

Hükümet ile Türk-İş arasında 8 aydır sürdürülen ve 600 bin kamu işçisini ilgilendiren toplusözleşme görüşmeleri "anlaşma" ile sonuçlandı. Yeni Türk-İş yönetimi ilk büyük toplusözleşme sınavında alışılmış ihanet çizgisinin dışına çıkmadı. İşçilerin greve hazırlandığı aşamada, bir gece vakti anlaşma imzalanıverdi.

Yeni Türk-İş yönetiminden farklı beklentiler de olmadı değil. İleri işçi kuşağı öncülüğünde işçi tabanından yükselen genel grev/genel direniş istemi, Türk-İş bürokratlarına zor günler yaşattı. Göstermelik de olsa genel vizite eylemleri düzenlediler. Bu eylemlere geniş bir katılımın olması, militan bir mücadelenin yükselmesi, işçilerin genel greve hazır olduklarını sergilemeleri, Türk-İş ve devlet bürokrasisini fazlasıyla ürküttü.

Toplu vizite eylemlerinin yapıldığı günlerde Türk-İş Başkanı B. Meral ve Başbakan Çiller arasında gizli "köşk" görüşmeleri yapılıyor, toplu sözleşmelerden çok saatlerce "ülke meseleleri" ve "terör" konuları konuşuluyordu.

Kamuoyu önünde göstermelik şovlar yapmaktan da geri durmadılar. 25 Ağustos'ta tüm işyerlerinde ortak grev kararı alınması da bu mizansenin bir parçasıydı. Grevlerin başlamasına 10 gün kala oldu-bittiye getirip sözleşmeyi imzaladıktan sonra ise, tam bir utanmazlık örneği sergileyerek; *"Ekonomik bakımdan istediğimiz sonucu alamadık ama ülkemiz açısından olumlu bir sonuç aldık"*, diye açıklamalar yaptılar.

İşçilerin zararına, ama ülkenin "yararına"! Vurgu çok açık ve pervasızdır. "Ülke"den kasıt kuşkusuz sermaye düzeni ve egemenliğidir. Elbette ki işçinin zararına olan bir sözleşme "ülke"nin (kurulu burjuva düzenin) yararına olacaktır. Bayram Meral bu sözleriyle gerçek kimliğini açıkça ortaya koymuştur.

Yıllık enflasyonun resmi rakamlara göre %70'lerin üzerinde olduğu bir ülkede toplam %59'luk bir ücret zammı gerçek gelirlerde %15-20'lik bir kayıp demektir. İşçiler bunu çok kısa bir zamanda farkedeceklerdir.

Reel ücretlerdeki bu düşüşün yanısıra bu sözleşmeyle Türk-İş ağaları;

* Genel greve hazırlanan işçi ve emekçi kitlelerin mücadele potansiyeline karşı bir kez daha her zamanki itfaiyeci rollerini oynamışlardır.

* Kürt ulusuna yönelik soykırım hareketini onaylamışlardır.

* Profesyonel ordunun MHP'li faşistlerin takviyesiyle "özel ordu" adı altında genişletilmesini desteklemişlerdir.

* İşkenceleri, sokak infazlarını ve her alanda süren devlet terörünü kutsamışlarır.

* KİT'lerin özelleştirilmesi, taşeronlaştırma, sendikasızlaştırma, toplu işçi çıkarma konularında gündemdeki sermaye politikalarına teslim olmuşlardır.

Türk-İş'e bağlı kamu işçileri bu "acı reçete"yi kabul edip zehirli ilaçları yutmadan önce iyi düşünmelidirler.

Bu "ilaç"m içinde işçi sınıfının mücadelesine gönüllü katıldığı için katledilen yüzlerce devrimcinin kanı, işten atılan ve atılacak olan yüzbinlerce işçinin ah'ı vardır. İleri işçiler onurlu bir sınıf tavrı koymalıdırlar. Bugün için tabandan yeterli bir destek görmeseler bile, çok yakın bir gelecekte yığınların gerçek mücadele önderi olma şansları vardır. Öncü işçiye yaraşır bir tavrı şimdi göstermezlerse, gelecekteki mücadelenin yaratacağı yeni önderlere hesap vermekten kurtulamayacaklardır.

Biz komünistler, kendiliğinden eylemlerin aldatıcı görüntülerinden, sözleşmelerin grevle sonuçlanması veya barışçıl bir biçimde çözülmesinden bağımsız olarak, işçi sınıfını iktidar yürüyüşüne hazırlamak, bu amaçla işçi hareketinin politik ve örgütsel gelişimini sağlamak için faaliyetimizi sürdürüyoruz ve mücadeleye devam ediyoruz.

Bir kez daha hatırlatıyoruz: Sermaye diktatörlüğünün katliam hazırlıkları sadece Kürt halkına ve Türkiye'nin komünistlerine ve devrimcilerine karşı yapılmamaktadır. İşçi ve emekçi kitleleri de bu "topyekün saldırı"nın menzili içindedir. "Acı ilaç"lar zor yoluyla yutturulmak istenmektedir.

Baskı ve tehdit altında onursuzca çalışmak yerine, onurlu bir mücadele vererek gökyüzünü fethetmek!..

İşte proleter ve emekçi kitlelere davetimiz budur!..

Sermayenin yeni oyunları

Emek cephesinde özelleştirme üzerine tartışmalar sürerken, SEK ve gübre sanayii "açık eksiltme"ye, gemi sanayii görücüye çıkartılmış bulunuyor. Çimento ise Uzanlar'ın kara parasını çoktan akladı bile.

Bunlar açık pazardaki KİT'ler. Devlet sendikalarla yaptığı "antlaşma"lara güvenerek buralarda daha pervasız davranıyor. Ama bunun yanısıra satışını daha gizli kapaklı sürdürdüğü sektörler de var.

Sermaye hükümetleri son yıllarda ve özellikle son aylarda işçi sınıfı başta olmak üzere geniş emekçi kesimlerin muhalefetiyle yüzyüze kaldı. Onu daha yakından tanıdı. Bu sayede işçi sınıfının emek cephesini birleştirici özellik ve yeteneğini de ölçmüş oldu. Böylece, sadece sözkonusu işletme çalışanlarını karşısına alacağını ve sendika bürokrasisinin desteğiyle birleşik bir işçi hareketini engelleyebileceğini düşündüğü KİT'lerin satışında açık oynuyor. Oysa daha geniş bir emek cephesinin karşısına dikilmesine yolaçacak sağlık ve eğitim gibi halk hizmetleri sektörlerinin satışında ise, gizli-kapaklı planlar içine girmiş görünüyor.

Son memur eylemlerinde önde yürüyen sağlık çalışanlarına sus payı niteliğindeki "ücret zammı" söylentisi, bu alanda yükselen tepkiyi hiç olmazsa bir süre oyalayıp geri çekme amacından başka bir şey ifade etmiyor. Bakan ağzıyla yayılan bu söylenti, büyük bir ihtimalle söylenti olarak kalacak ve sağlık çalışanlarının önüne ancak sıkışıldığında "atılmak" üzere ellerinde hazır tutulacaktır.

Eğitime gelince, IMF'nin özelleştirme programının başındaki sektörlerden biri olmasına karşın, Milli Eğitim Bakanlığı'nın, sanki ortada böyle bir konu yokmuşcasına "zorunlu eğitimi 8 yıla çıkaran yasal düzenleme" üzerine açıklama yapması, sözü edilen gizli-kapaklı planın bir başka parçasıdır. Plan alçakçadır, çünkü;

a) Plan gizlenerek, bu hizmetten nispeten düşük bir ücretle yararlanan işçi-emekçi kesimler ile eğitim-öğretim hizmetinde çalışan ücretlileri kandırmak, özelleştirmeye karşı mücadelede sanayi işçilerini yalnız bırakmak hedeflenmektedir.

b) Özelleştirme öncesinde zorunlu eğitimi 8 yıla çıkarmak, böylece bu alanda yatırım yapacak sermayedarlara şimdiden 8 yıllık bir soygunu garantilemek...

* * *

Görüldüğü gibi sermaye oldukça incelikli ve alçakça planlarla saldırıya hazırlanıyor.

Peki, ya işçi sınıfı? Sermayenin bu planlarına karşı işçi sınıfı ne tür bir hazırlık içinde?

Ne yazik ki bu konuda dışarıya yansıyan tek çalışma Zonguldak havzasında görüldü. Oysa benzeri çalışmalar hemen bütün büyük işçi kentlerinde başlatılabilmeliydi.

Haziran-Temmuz kamu çalışanlarının eylemleri, önderlik boşluğunun en geri işçilerde bile bilince çıktığını göstermiştir. Anlamaya niyetli olanlara işçiler adeta açıkça "biz mücadeleye açığız ama yolunu bilmiyoruz, gelin gösterin", demişlerdir. Bu çağrıya gerekli cevabı vermemek, işçi sınıfına ve sınıf mücadelesine karşı bir cinayettir. Komünistlerin asla üstlenemeyecekleri bir cinayet! Türkiye devrimci hareketini kırk koldan sarmış demokrasicilik ahtapotuna karşı ideolojik-politik mücadele sınavından oldukça başarılı çıkan komünistler şimdi asıl sınavlarıyla, işçi sınıfının mücadelesine önderlik etmek sınavıyla karşı karşıyadırlar. Süreç teoriyi pratiğe uygulama sürecidir. Sınıfın bu açık çağrısına uymakla sadece komünistlerin yükümlü olduğu unutulmamalıdır. Güçlerin sınırlılığı, dönüp yeniden devrimci-demokrasiden güç arama pespaye eğilimine evrilmemelidir. Sınırlı güçlerimizin sınırlarını genişletecek, "sınırsız" güce dönüştürecek tek kaynak sınıftır. Politikleşmiş bir sınıf hareketidir.

"Güç ve olanaklarımızdaki yetersizliği aşmak mı istiyoruz, o halde mevcut olanı en iyi biçimde kullanarak kitle hareketine katılmaya, ona önderlik etmeye çalışmalıyız." (*Ekim*, sayı: 78, başyazı)

Hedef açık, görev bellidir. Komünistler misyonlarının gereğini yerine getirmelidirler. Biraz daha cesaret ve güvenle aşılamayacak sorun yoktur.

Yıldız AYDIN

Kapitalist devlet bu:
Alır da, satar da!

Tekelci kapitalizmde devlet tüm sermaye düzeninin kumanda ve hizmet merkezidir. Sermaye birikiminde oynadığı rolün bilincinde olan özel tekeller, devlet gücünden daha fazla yararlanabilmek için onun kumanda merkezlerine (bürokrasi, ordu, parlamento, hukuk sistemi vb.) dolaylı ya da dolaysız olarak müdahale ederler. Tekel grupları, sermaye birikimleri ve bürokrasi kademelerindeki etkinlikleri oranında devlet iktidarından daha fazla yararlanmak olanağına sahiptirler.

Siyasal iktidar kavgası tekel gruplarının devlet gücünü kendi somut çıkarları doğrultusunda kullanma mücadelesinden başka bir şey değildir.

Türkiye, emperyalist işgal güçlerinin ülke topraklarından atılmasıyla birlikte modern kapitalist yapılanma sürecine girdi. Kurtuluş'un hemen ardından düzenenlenen İzmir İktisat Kongresi'nde TC'nin ekonomi politikasının temelleri atıldı. Devlet ve özel sektörün içiçe çalışması (karma ekonomi) bu politikanın özüdür.

Devlet sektörü, kendisi de en büyük tekel olarak, özel sektöre kaynak yaratınak, yatırımlarını teşvik ve zararlarını amorti etmekle mükelleftir. Başlangıçta güya "milli ekonomi" politikası izlenmeye çalışılmışsa da, uluslararası sermaye egemenliğinin baskısıyla koruyucu yasalar birer birer kaldırılmış ve uluslararası sermayenin "serbest dolaşım" yasası egemen olmuştur.

1929'lardaki büyük ekonomik bunalım yıllarında, iflas tehlikesiyle yüzyüze kalan bir kısım emperyalist yatırımlar, "millileştirme" politikası ekseninde devlet tarafından fahiş fiyatlarla satın alınmıştır. Deyim uygunse TC zarar eden emperyalist tekellerin kurtarıcısı rolünü üstlenmiştir.

Daha sonra ise, II. emperyalist savaş esnasında savaş ekonomisi politikaları çerçevesinde işçi ve emekçilerin insanüstü çalışma koşullarında ürettiği değerler kısa sürede önemli bir sermaye birikimi yaratmış, TC Osmanlı'dan devraldığı tüm borçları ödediği gibi, devlet elinde toplanan sermaye-teknoloji birikimini uygun kanallarla özel tekellere aktarma olanağına da kavuşmuştur.

Cumhuriyet dönemi boyunca emperyalist sermayenin kıskacı altına daha sıkı girmekten başka ekonomik politikanın özünde hiç bir değişiklik olmamıştır.

Bugün için 60 milyar dolar dış borç yükünün altına girmiş olan TC, emperyalist mali odakları yönetimi ve denetimi dışına çıkamamaktadır. Ekonominin çarkları durmuştur. Kaynak yetmezliği bir kement gibi boğazlarını sıkmaktadır. Özel sektör karşılıksız ya da ucuz kredi beklemektedir. Devlet, borçları yüzünden yeterli dış kaynak sağlayamamaktadır.

AET'e girme, Ortadoğu'da "bir koyup yirmi alma", Balkanlar ve Orta Asya'dan pay kapma, İslam alemiyle bütünleşme vb. çabalar hiç bir sonuç vermemiştir.

Kaynak sıkıntısı çeken devlet, para eden neyi varsa (KİT'ler, topraklar, yollar, köprüler, barajlar vb.) satışa çıkarmıştır. Kartlar açıktır. Oyun herkesin gözü önünde oynanmaktadır. Elde edilen gelirler, yatırım, işletme kredisi adı altında yeniden tekellere aktarılmaktadır. Özel sektörün zarar eden bankaları ve fabrikaları devlet tarafından satın alınmakta ve böylece birinci tur tamamlanmaktadır.

İkinci turda ise devlete ait satılacak ne kalmışsa piyasaya sürülecek ve bürokrasi ile tekelci sermaye arasındaki "al-ver" oyunu böylece sürüp gidecektir. KİT'lerin satışının hızlandırılması istemi, özel sektör için "aklımızda duracağına karnımızda dursun"dan başka bir şey ifade etmemektedir.

Devlet yönetimi ile tekelci sermaye arasındaki bu danışıklı oyundan zararlı çıkan ise işçi ve emekçi kitlelerden başkası değildir. Üretim ve pazarlama kanalları tıkanmıştır. Aşırı fiyat artışları, ücretlerin gerilemesi, işsizleştirme ve küçük-üreticilere yüklenen vergilerden başka kaynak yaratacak alan yoktur.

Bu kirli yol ve yöntemlerle yaratılan sermaye birikimi, bırakın halkın sağlık, eğitim, kültür, altyapı vb. hizmetlerini karşılamayı, Kürt halkına sıkılan kurşun parası ile patron ve bürokratların çerez parasına bile yetmemektedir. Tekelci sermayeye karşı bu kadar cömert olabilen devlet, nüfusun ezici bir çoğunluğunu oluşturan işçi ve

emekçilerin en doğal ekonomik ve siyasal istemlerine karşılık terör estirmektedir.

Devlet ve özel sektör ikilemi sahtedir. Her iki sektör de işçi sınıfının yarattığı artı-değerin ürünüdür. Muzaffer proletarya iktidara geldiği gün, o güne dek yarattığı bütün değerlerin sahibi olduğunu ilan edecek ve bunları tüm toplumun hizmetine sunacaktır.

İşçi sınıfı kendi üzerinde oynanan bu oyunların farkındadır. Mevzii grev ve direnişler başlamıştır. Önemli olan sermaye egemenliğini alaşağı etme ve siyasal iktidarı ele ele geçirme perspektifine ulaşabilmektir.

Bugün için önemli bir adım, genel grev-genel direniş mücadelesiyle sermayenin "topyekün saldırı"sını durdurmak olacaktır. Sendika bürokrasisinin barikatını yıkma, komünistlerle bütünleşme, öncüyü örgütleme ve yeni mevzilere yönelme yakın geleceğin görevleri arasındadır.

Bütün ekonomik ve siyasal göstergeler, işçi sınıfının iktidar yürüyüşünün önünde kendi eğitimsizliği ve örgütsüzlüğünden başka bir engel olmadığını ortaya koymaktadır. Komünistler, sınıf hareketinin gelişiminin önündeki engelleri temizlemekle yükümlüdürler.

Kuşkusuz güçlerimiz sınırlı, görevlerimiz ağırdır. Fakat devrimci yaratıcılığın ve fedakarlığın sınırının olmadığını kanıtlamanın da tam zamanıdır.

K. YAYLA

"Özelleştirmeye topyekün direnişle cevap verelim!"

Kapitalist sistemin dünya çapındaki krizi, uluslararası sermaye cephesinin bir bileşeni olan Türkiye kapitalizmini daha bir derinde etkilenmektedir. Sermaye cephesi krizi aşmak, en azından hafifletmek için işçi sınıfı, emekçiler ve Kürt ulusuna yönelik topyekün saldırıyı son dönemde arttırarak devam ettirmektedir.

KİT'leri özelleştirmek bu saldırıların bir parçası olarak gündeme getirilmektedir. KİT'leri şimdiye kadar bir arpalık olarak kullanan tekelci sermaye, artık onları tümüyle yutmak istiyor. Bunun sonucu ise işsizlik, ücretlerin düşük tutulması, sosyal hakların tırpanlanması, örgütsüzleştirme-sendikasızlaştırma vb. oluyor. İşçi sınıfı ve emekçiler sermayenin bu topyekün saldırısına sessiz kalmamalı, bir mücadele ve direniş hattı oluşturarak saldırıyı geri püskürtmelidirler.

İşçi sınıfının, uzlaşıcı-reformist sendika bürokrasisi engelini aşmadan sermayeye karşı bir mücadele ve direniş hattını örmesi mümkün görünmüyor. Bu durumda başta komünistler olmak üzere devrimci öncü işçiler, işyerleri temelinde mücadele ve direniş (genel grev, genel direniş) komitelerinin oluşturulmasına öncülük ederek işçi sınıfı ve emekçilerin birleşik direnişini örgütlemek zorundadırlar.

Örgütümüz EKİM, *"Topyekün saldırının bir halkası olarak özelleştirmeye topyekün direnişle cevap verelim!"* başlıklı bildiri yayınladı. İzmir Tekel ve Sümerbank işçilerine yönelik olarak fabrika çıkışlarında ve servis arabalarında bu bildirinin dağıtımını gerçekleştirdik.

Tekel işçilerinin çoğunluğunu kadın işçiler oluşturmaktadır. Dağıtım esnasında bildiriye karşı belli bir ilginin olduğunu söylemek olanaklı. Bir yandan bildiri dağıtırken, öte yandan sözlü olarak çarpıcı cümlelerle özelleştirmeyle neyin amaçlandığı ve işçilerin ne yapmaları gerektiği noktasında düşüncelerimizi izah etmeye çalıştık.

Sümerbank işçilerine yönelik bildiri dağıtımında, işçilerin bildiriye ilgileri daha fazlaydı. İşçilerden bazıları biraz daha verin, serviste eline ulaşmayan arkadaşlara veririz, diyorlardı

İşçi ve emekçileri bugünkü eylemlilik döneminde devrim mücadelesi ve sosyalizm doğrultusunda etkilemek, bağ kurmak ve giderek örgütlemek için önemli olanaklar vardır. Bizler bu dönemi en verimli bir şekilde değerlendirerek proletaryanın komünist ihtilalci partisini ve proleter devrimi örgütlemeye bir adım daha yaklaşmış olacağız.

İzmir'den

Behrivan, Cevher, Serhat, Fuat

"Özel ordu" hazırlıkları

Önümüzdeki süreçte sınıf çatışmalarının daha da yoğunlaşacağı ve boyutlanacağı bilinen bir gerçektir. Komünistler kadar sermaye stratejistleri de bu gerçeğin farkındadır ve hızla önlem almaya çalışmaktadırlar. Zorla askerlik yaptırılan er veya erbaş kesimine burjuvazinin güveni yoktur. Sovyet deneyimi bizim için olduğu kadar onlar için de öğreticidir.

Uzun süreden beri kamuoyunda "özel ordu" tartışması yapılıyor. Sermaye kampı içinde bu tartışmanın aktif tarafları, ABD ve Batılı emperyalistlerin askeri uzmanları, TC'nin (cumhurbaşkanı da dahil) askeri-sivil üst düzey bürokratları, resmi bir kimliğe kavuşmak isteyen sivil faşist milisler (ırkçı-dinci gericilik, MHP, vb.) dir.

Tekelci burjuvazi egemenliğini garantiye almak için özel ordu yanlısıdır. Burjuvazi içinde ordunun tamamen profesyonelleşmesine karşı olan kesimler ise, bu gelişmenin silahlı güçlerin kontrolünü zorlaştıracağı ve sınıf çatışmalarının boyutlanmasında olumsuz bir rol oynayacağı endişesi içindedirler. Fakat esasa yönelik bir itirazları yoktur.

Kardeş Kürt halkı bu tartışmada müdahil taraftır. Çünkü tüm güncel hesaplar onun özgürlük mücadelesinin önünü kesmek için yapılıyor.

İşçi kitleler ve yoksul halk ise "özel ordu" hazırlıkları karşısında edilgen bir konumdadır.

* * *

"Proletaryaya karşı silahlanmış bir burjuvazi, modern kapitalist toplumun en büyük, en temel ve belli başla gerçeğidir." (Lenin)

Emperyalist sermaye egemenliği bütün dünya halklarını cenderesi altına almıştır. Kapitalist tekellerin insani gereksinme alanlarına yönelik yatırımları durmuştur. Sermaye birikimi ve yoğunlaşması korkunç boyutlara varan uluslararası tekeller, en karlı yatırım alanı olan silah sanayiine yönelmişlerdir. Bu kirli sanayinin ürünü olan "silah"m tüketimi ise insan ve doğanın telef edilmesiyle mümkündür.

Emperyalist tekeller, ulusal-bölgesel savaş kışkırtıcılığı yaptıkları ve geri ülke burjuvazilerini ve halklarını birbirlerine düşürmeyi başardıkları ölçüde, bu ölümcül "meta"larına geniş pazar alanları yaratabilirler.

"Yeni dünya" bölgesel savaşlar cehennemine dönüşmüştür. Yeni düzenleriyle, "soğuk savaşın sona erdiği ve barış sürecinin başladığı", savaş tacirlerinin üstünü örtmek için başvurdukları yalan ve demagoji toplamıdır. Değişen yalnızca emperyalist kamplar ve tekeller arasındaki çelişki ve çatışmanın güncel görüntüsüdür. Zaten bu, her an değişime açık kaygan bir zemindir.

"Türkiye'de ordu, devlet içinde devlettir, devlet partisidir, kurulu düzen ve kapitalist sınıf adına halihazırda iktidarın gerçek yöneticisidir." (*Platform Taslağı*, s.72) Osmanlı ordusunun işgalci geleneğinin sürdürücüsü, "Birleşmiş Milletler" maskeli ABD ordusunun Türkiye ve Ortadoğu koludur.

Kurulduğundan bu yana devrimcilere ve komünistlere, işçi sınıfı ve emekçi halka ve ezilen Kürt ulusuna saldırmaktan başka hiç bir marifeti yoktur. Karşısında ciddiye alınacak bir mukavemet gücü olmadığı halde "Kıbrıs çıkartması" bu ordunun savaş yeteneğinin olmadığını kanıtlamaya yeter. Kıbrıs çıkartması esnasında kendi uçaklarıyla kendi savaş gemilerini vurmuşlar, böylece yüzlerce askerin Akdeniz'e gömülmesine neden olmuşlardır. Utançlarından bu durumu kamuoyuna açıklamaktan kaçınmışlardır.

Emperyalist müttefiklerin Irak'ı işgal ettikleri bir aşamada, Birleşmiş Milletler şemsiyesi altında işgalci güçlere destek verdiği için Irak'tan gelebilecek saldırıya karşı yapabilecekleri bir şeyin olmadığını itiraf etmişlerdir. "Çevik Kuvvet" davetiyesinin iç nedenlerinden birisi de budur.

Her on yılda bir iktidar olmanın avantajıyla aldıkları rüşvetlerin, yaptıkları yolsuzlukların kokusu ayyuka çıkmıştır. OYAK, ASELSAN, Ordu Pazarlama vb. kuruluşlardan elde ettikleri karların kimlerin elinde toplandığı ve özel yatırımlara dönüştürüldüğü bellidir. "Silahlı Kuvvetlere bağış ve yardım" adı altında halktan haraç toplanmaktadır. En üst düzeyde aldıkları ücretlerle, toplumun dışında ve onun üstünde, tümüyle asalak bir kast haline gelmişlerdir.

Ordunun geniş bir profesyonel ağı vardır. Bu yönüyle zaten bir "özel ordu"dur. Kürt ulusu ve emekçi halka saldırmaktan başka tüm işlevi "mavi kuvvetlerle kırmızı kuvvetler" arasında savaş oyunu oynamak, "mavi kuvvetlerin kırmızı kuvvetleri" yenmesiyle bu tatbikatları "başarıyla sona erdirmek" ve askeri geçit törenleri düzenlemektir.

Gerçek işlevi ise, herhangi bir sınıf ya da halk hareketi karşısında tekelci burjuvazinin sınıf egemenliğini korumaktır.

Ordunun "dışarıdan gelecek tehlikelere karşı vatan savunması amacıyla kurulduğu" demagojisinin hüküm sürdüğü 20-30 yıl öncesine kadar, askere gitmek bir "vatan borcu" olarak kabul edilirdi. Askere gönüllü gidiş kültürü yaratılmıştı. Fakat, en genç ve dinamik yaşında karşılaştıkları saldırı, hakaret ve kişiliksizleştirme politikası askere giden gençlerde hayalkırıklığına neden oluyordu. Askerlikte yaşadıkları insanlık dışı baskıları unutmayan gençler, ömürleri boyunca orduya karşı kin ve korku duyarlar. Bu duygulardan hangisinin önplana çıkacağı sınıflararasındaki çatışmaya bağlıdır.

Önümüzdeki süreçte sınıf çatışmalarının daha da yoğunlaşacağı ve boyutlanacağı bilinen bir gerçektir. Komünistler kadar sermaye stratejistleri de bu gerçeğin farkındadır ve hızla önlem almaya çalışmaktadırlar. Zorla askerlik yaptırılan er veya erbaş kesimine burjuvazinin güveni yoktur. Sovyet deneyimi bizim için olduğu kadar onlar için de öğreticidir. Burjuvazinin eğilimi, bir ayağı halkın içinde olan er ve erbaş kesimine ayak işleri yaptırmaktır.

Ordunun işgal, katliam ve işkence gibi gerçek görevleri ise, varolan profesyonel ordu ağının bilinçli seçilmiş faşist milislerce genişletilmesinden başka bir şey olmayan "özel ordu" eliyle gerçekleştirilecektir.

Güncel görünümüyle "özel ordu" Kürt ulusal devrimci hareketine karşı örgütlenmektedir. Fakat bir kez kurulduktan, topluma tümüyle yabancılaştırıldıktan ve özel savaş araçlarıyla donatıldıktan sonra, hem ulusal özgürlük ve hem de devrimci ve komünist tüm muhalefet güçlerine karşı "vatanın bütünlüğünü korumak görevi" bu özel orduya verilecektir. Sözgelimi Kürt sorunu "barışçıl bir çözüme kavuşturulsa" dahi bu ordu görevinin başında kalacaktır.

Devrimci Kürt gerillaları, işgalci Türk ordusunu doğrudan karşısına alma ve onlara karşı başarılı bir savaş yürütme yeteneğini göstermişlerdir.

Ordunun tüm muhalefet hareketlerine karşı "topyekün saldırı" çığlıkları attığı bir dönemde, sermaye egemenliğine karşı mücadele etme iddiasında olan devrimci örgütlerin halen açık bir mücadele perspektifine sahip olamamaları, başları sıkıştığında düzen içi "demokratik" çözümlere yönelmeleri vb. devrimci mücadelenin gelişimine ayak bağı olmaktadır.

Türkiye'de sermaye egemenliğini kırmak mı istiyoruz? O halde, *"herşeyden önce kapitalist sınıfın ve emperyalizmin bekçisi ordunun gerçek rolü ve emekçilere düşman tabiatı yığınlar önünde tamamiyle açığa çıkartılıp bu makina felç edilmeksizin"* (*Platform Taslağı*) bunu başaramayacağımızı bilince çıkarmalıyız. Savaş mevzilerimizi buna göre kurmalıyız.

"Bizim sloganımız, burjuvaziyi yenmek, onları mülksüzleştirmek ve silahsızlandırmak için proletaryayı donatmak olmalıdır." (Lenin)

Her türlü savaşın sona ermesini, kan dökülmesini, insanlık dışı vahşetlerin ve işkencelerin son bulmasını isteyen her kimse şunu bilmelidir ki; *"Kapitalist toplum daima ucu bucağı olmayan bir dehşettir"*. (Lenin) Ve bu barbarlık sistemi bütün dünyada paramparça edilmedikçe savaşların son bulması imkansızdır.

"TC ordusunun Kürdistan'da yürüttüğü kirli savaşa karşı tüm ülkede devrimci savaş!", güncel sloganımız bu olmalıdır.

K. YAYLA

Solda Tasfiyeciliğin Yeni Dönemi

EKSEN Yayıncılık

Tabipler Odası'nın "Beyaz Yürüyüş"ü

Hekim sendikacılığı ile işyeri sendikacılığı elele

İstanbul Tabipler Odası'nın düzenlediği "Beyaz Yürüyüş" 8 Ağustos günü yaklaşık bin kişinin katılımıyla yapıldı. Katılanların hemen hepsi hekimdi. Diğer sağlık personelinin katılımı çok zayıftı. Bunda hekim dışı personelin ağırlıklı olarak örgütlü olduğu Tüm Sağlık-Sen'in yürüyüşü protesto etmesinin büyük etkisi oldu. Yürüyüşe hekimler, İTO'nun kararı doğrultusunda işyerleri pankartları altında katıldılar. Yürüyüş mitingle sona erdi.

Bu yürüyüş hekimlerin sağlık alanındaki sendikalaşmaya bakışı konusunda bir çok soruya cevap vermiştir. Özellikle de TSS'ye yönelik tavırda bu bakış iyice açığa çıkmıştır. Yürüyüş öncesinde TSS'ye çağrı yapan İTO, katılım konusunda bazı şartlar da öne sürdü. TSS pankartı altında sadece yöneticiler yürüyeceklerdi. Üyeler ise hastahane pankartları altında katılacaklardı. Bu şartlar kabul edilirse mitinge katılınabilirdi. Böylece İTO, TSS'yi sağlık çalışanlarının örgütü olarak görmediğini ilk kez açıkça ilan ediyordu. Ayrıca işyerleri pankartıyla katılınacak kararıyla da sağlık çalışanlarını işyeri işyeri bölerek, işyeri sendikacılığı mantığına da çanak tutuyorlardı. Bu mantık, oda olarak gizli saklı savundukları, işyeri temsilcilerinin ise açıkça savunduğu meslek sendikacılığının yanında bir de işyeri sendikacılığını gündeme sokma çabasında olduklarını gösteriyordu.

Bu mantık aslında bu yürüyüşle de açığa çıkmadı, ama hekimlerin "örgütlü" olduğu İTO nezdinde ilk kez açığa çıkmış oldu. Kısa bir süre önce yaşanan eylemlerde çeşitli hastanelerde İTO temsilcisi hekimler sendikadan bağımsız örgütlenmeler savunuyorlardı. Bu işyerlerinden birisi olan Şişli Etfal Hastahanesi'nde oda temsilcileri, sendikadan bağımsız mesleklere göre komiteler oluşturulmasını ve işyerinde herşeye bu komitelerin karar vermesini önermişlerdi. TSS temsilcileri tarafından bu öneri kabul edilmeyip sendikal örgütlülüğe bir darbe olacağı söylenince, eylemlere katılmayıp kırıcılık yapmaya başlamışlardı. Ayrıca birçok hastahanede de biz personelin arkasından yürümeyiz diyerek gerici propagandalara da girişmişlerdi. Hatta Temmuz ayında, Samatya SSK'da TSS eylem yaparken, 30 kadar hekim ayrı eylem yapmışlardı.

Kısaca bugün hekimler sağlık alanında varolan sendikalara üye olmadıkları gibi, mücadeleye zararlı eğilimlerin de savunucusu durumundadırlar. Sermaye devletinin mücadele başladığından beri yapmaya çalıştığı bölücülüğü bugün odalar yapmaya çalışmaktadırlar. Meslek sendikacılığı ve işyeri sendikacılığı gibi bölücü çabalar bunun araçları olarak kullanılmaktadır.

Odaların bu gerici çabalarına sağlık alanındaki örgütlü sendikaların yanında tüm kamu sendikaları açık tavır almak zorundadırlar. Sendikalardaki komünistler de bu çabayı teşhir ederek sendika yönetimlerini tavır alma konusunda zorlamalıdırlar.

Devrim EGE

Japon emperyalizmi...

(Baştarafı s.21'de)

peryalizmin ahlakı, sömürü, talan ve savaş üzerine kuruludur.

Japonya uzun bir dönemdir ekonomik ve politik bir çözülüş içine girmiştir. Hükümet üyeleri arasında ortaya çıkan rüşvet olayları nedeniyle politik bir bunalım yaşanmaktadır. Uzun yıllardır mutlak çoğunlukla yönetimi elinde tutan Japon emperyalist burjuvazisinin temsilcisi Liberal Demokrat Parti ilk kez yönetimi elinden kaçırdı. Kokuşmuş bu yönetim yapısı, tıpkı İtalya örneğinde olduğu gibi, hakim sınıfları bugün hayli sıkıntıya sokan bir mafya grubuna dönüşmüştür.

Öte yandan Japon ekonomisinde göstergeler sürekli olarak kötü işaretler vermektedir. Bu yılın başında hükümet bu gidişatı engellemek için yeni bir programı uygulamaya koydu. Bu program yalnızca mali sistemin tahrip olmasını engelleyebildi. Sanayi üretiminde beklenen canlılık gerçekleşmedi. ABD ve AET ile girilen ticari ilişkiler sert biçimlere büründü, rekabet kızgınlaştı. Japonyanın sahip olduğu ticari fazlalık, Japon pazarlarının ABD ve AET'e kapalı olması, buna karşılık AET pazarında otomobil sanayiindeki aşırı stoklar, rekabetin yoğunlaşmasının en önemli nedenleri.

Bu koşullarda gözler en uygun pazar olarak Asya'ya çevrilmektedir. Çin ve Güneydoğu Asya en elverişli pazar alanları olarak görülüyor. Japon emperyalistleri tarihteki katliamlarından duydukları üzüntüyü dile getirerek ve "özür dileyerek" bu yayılmacı girişimlerinin önündeki engelleri temizlemeyi ve tepkileri yumuşatmayı hedefliyorlar.

Devrimci yaşam üzerine

Bir komünist yaşamını devrim uğruna basitçe "feda" etmez, tersine devrime adadığı bu yaşamı devrim için her an ve her koşulda yeniden üretir. Bir devrimcinin yaşamına bakıp, mücadeledeki ciddiyetini, inadını ve ısrarını görmek, anlamak mümkündür. Ancak, sözkonusu olan yanlızca örgütlü mücadele değil, onun şekillendirdiği ve belirlediği "özel" yaşamın niteliğidir de.

Öyle ki, örgütsel görevlerine ve yoldaşlarına karşı sorumlu davranan bir devrimcinin özel yaşamının lakayıt ve başıboş olması düşünülemez. Tersine, bir komünistin özel yaşamı bir bakıma onun kimliğidir. İster bir can yoldaşı, ister aile fertleriyle bir arada yaşasın, sınıf devrimcisi ev ortaklığını basit bir mekan birliği olarak değil, kollektif üretimin ve paylaşımın bir alanı olarak kabul eder. Birlikte kaldığı insanlarla tüm ev içi sorumlulukları paylaştığı gibi, onların sorunlarına da ortak olur. Ailesinin bilinç düzeyi geri ve mücadeleye bakışı soğuk olsa dahi, onlarla iyi bir diyalog kurmaya çalışır. Ancak asla devrimci yaşamından taviz vermez. Ailesine gerektiğinde açık ve anlaşılır bir dille neden devrimci olduğunu ve bunda ısrar edeceğini anlatan sınıf devrimcisini feodal argümanlarla, tehditlerle, duygusal sömürüyle vb. yöntemlerle mücadeleden uzak tutmak veya yıldırmak olanaklı değildir. Tersine, özellikle emekçi bir aileye mensup devrimciler, özel ama hiç de zor olmayan bir çaba ile henüz şüpheci ve kaygılı olan diğer aile fertlerinin desteğini kazanabilir, onlarda devrimcilere ve devrime karşı saygı ve sempati uyandırabilirler.

Oysa, bazen mücadelede atak, kavgasında militan bir devrimcinin ailesine ve eşine karşı son derece feodal yaklaştığına şahit olmak mümkündür. Özellikle erkek yoldaşların kendi eşlerine karşı zaman zaman sergileyebildikleri gerici-feodal tutumları, gerçekte bilinç düzeylerinin birer aynasıdır. Ne denli geri, eğitimsiz olursa olsun bir devrimcinin eşi asla onun çocuklarına bakan, ev işlerini düzenleyen bir hizmetçisi değildir. Niyetinden bağımsız olarak eşine böyle davranan bir komünistin "insanın insan tarafından sömürülmediği bir dünya yaratma isteği"ndeki samimiyeti tartışmalıdır. Öte yandan daha geri ve bilinçsiz olan eşini (kadın veya erkek) sabırla ve sevgiyle eğitmek ve devrime kazandırmak sınıf devrimcisinin görevidir. Gerçek bir çaba ve istek gösterildiğinde bunun düşünüldüğünden daha kolay olduğu her zaman görülmüştür. Ancak devrimcinin eşi/ailesi buna karşı direnç göstermekte ısrar eder ve hatta mücadelenin önüne set çekmeye kalkışırsa, komünist militan kendisini düzene bağlayan bu kurumlarla tüm ilişkisini kesmekte tereddüt etmez.

Aile yaşamı olduğu gibi devrimcinin mahalle/iş/çevre vb. arkadaşlarıyla olan ilişkisi de özenli ve düzeyli olmak durumundadır. Komünist militanın yaşamında ahbap-çavuş ilişkisi gibi niteliksiz ve anlamsız 'dostluklar' yoktur. O örgütsel yaşamın dışındaki vaktini yine örgütün ve devrimin ihtiyaçları doğrultusunda düzenler. Kısacası "boş vaktini" çevresindeki işçi ve emekçilerle diyaloğa girerek, onların güven ve dostluklarını kazanarak geçirir. Bunun için de fabrikadaki işçinin, mahalledeki emekçinin sorunuyla kendi sorunuymuş gibi ilgilenir. Onlara bir yandan yardımcı ve destek olurken, öte yandan yaşamı ve mücadelesiyle örnek olur.

Yorgun ve yoğun bir günün ardından köşedeki meyhanede "demlenerek" değil, fabrikadan tanıdığı bir grup işçiyle, mahalledeki kadınlarla veya çevresindeki gençlerle bir tartışma veya şiir akşamı düzenleyerek dinlenir sınıf devrimcisi. Boş zamanı yoktur onun. Ya şahit olduğu son işçi eylemiyle ilgili gözlemlerini gazetesine yazacak, örgütsel yaşamında gördüğü bir aksaklığı örgütüne rapor edecek, ya eğitici bir kitap okuyacak, ya da bir iç muhasebe veya değerlendirme için sakince düşünecektir.

Gerektiğinde saz çalıp türkü söylemesini, sevgilisiyle gezmesini, dostuyla kadeh tokuşturmasını da bilen komünist militan, yaşamın her anını dolu dolu yaşar. "Devrimcinin görevi devrim yapmaktır" sözü onun kulağına küpedir. Fabrikasında, işyerinde, mahallesinde, çevresinde yaşanan tüm olaylara bu gözle bakar. Bu bilinçle tavır alır, öne atılır, inisiyatif kullanır veya gerektiğinde gözlemci olarak kalır. Devrim ve örgüt için bugün yapabileceği hiç bir işi yarına ertelemez. "Aman ne acelesi var, bunu sonra da yapabilirim" diyen kişi, yarına ertelenenin aslında devrimin ve proletaryanın zaferi olduğunu bilmelidir.

Oysa sınıf devrimcisi nerede olursa olsun, ister örgütünün ön saflarında, ister onun taraftar militanı

olarak yanıbaşında, isterse de sempatizanı ve destekçisi olarak cephe gerisinde bulunsun, tüm yaratıcı çaba ve devrimci enerjisini devrime adamaktan asla geri durmaz. Yoldaşlarıyla bu uğurda kenetlenmek, bu uğurda bütünleşmek için fedakarlıktan sakınmaz, eleştiriden kaçmaz, kendini aşmaktan çekinmez.

"Bu görevi pekala x yoldaş da yerine getirebilirdi, niye bu zahmetli/ sıkıcı işi bana verdiler" diye söylenen, veya daha da kötüsü görevini başkasına devreden unsur unutmamalıdır ki, devrim için yapılabilinecek en küçük bir iş dahi bir onurdur ve bu onur devredilemez, ancak terkedilir. Devrimci mücadele yanlızca hoşumuza giden, zahmetsizce yerine getirebileceğimiz ve bize haz veren işlerin toplamı değildir. Aksine bazen sıkıcı, bıktırıcı ve yorucu gibi gözüken veya ciddi fedakarlıklar isteyen görevler çok önemli bir atılımın, başarının veya zaferin zeminini döşeyebilir. Bu tür görev ve işlerden kaçınmak bir komünist militana yakışmaz, tersine gerektiğinde herkes en küçük ve sıkıcı bir işe talip olmayı bilebilmelidir, fedakarlığın en büyüğünü dahi gösterebilmelidirler.

Yetkinleşmek, uzmanlaşmak, bilinçlenmek ve kültürel-siyasal ve ideolojik alanda gelişmek komünist için kişisel hırs meselesi değil aksine ihtilale karşı hiç bitmeyecek bir görevdir. Örgütsel yayınlar, marksist-leninist klasikler ve romanlar kendimize yetiştirmek için en iyi materyallerdir. Öte yandan yoldaşlarımızla veya tanıdığımız diğer insanlarla ülkemizdeki ve dünyadaki politik gelişmeleri, siyasal ve ideolojik sorunları tartışmak, fikir alışverişinde bulunmak için her türlü fırsat değerlendirilmelidir, dahası böylesi olanaklar yaratılmalıdır. Elbette ki, bu tür tartışma ortamları örgütsel işleyişe yara vermeyecek şekilde düzenlenmeli, örgütsel sorunlar ancak muhatapları ile konuşulmalıdır.

Kısacası sınıf devrimcisi "özel yaşamını" büyük bir disiplin ve sorumluluk duygusuyla örgütleyebilmeli, kendisini bu alanda da devrim için üretebilmelidir.

Bir düzen kurumu: Aile

Aile sorununa devrimci yaklaşım

Sınıf olgusunun ortaya çıkmasına denk düşen aile kurumu her dönem egemen sınıflara hizmet etmiştir. Bununla da kalmamıştır onun işlevi. Her dönem ezilen sınıfların çıkarları ve kurtuluşları uğruna mücadele eden savaşçıların önündeki en önemli engellerden biri olagelmiştir. Bugün de özgürlük savaşçılarının, devrimcilerin ve komünistlerin verdikleri mücadelede onların önlerine bir duvar gibi dikilebilmektedir. Komünistler, devrimciler ve yurtseverlerin ulusal ve sınıfsal kurtuluş mücadelelerinde ilerleyebilmelerinde bu engeli aşabilmeleri büyük bir önem taşımaktadır.

Eğer bugün aile egemen sınıflara hizmet eden bir kurum olarak işlevinden hiç bir şey kaybetmemiştir diyorsak, bu kurum karşısında devrimcilerin tutumu ne olmalıdır? Marksist bakış açısı ile bu soruna nasıl yaklaşılmalıdır? Ancak bu bilince çıkarıldığında aile konusunda ortaya çıkan yanlış yaklaşımlar aşılabilecektir.

Bu yanlış yaklaşımlardan birisi; ailesini devrimcileştirmeden, onu politikleştirmeden kendisinin ileri çıkmasının olanaksızlığından sözeden anlayıştır. Çok "devrimci" bir yaklaşım gibi görünse de, gerçekte mücadele karşısında geri ve pasif bir konumda kalmanın teorisini yapmaktan başka bir anlama gelmez. Savunulan vasat bir devrimciliktir. Bir devrimci olarak kuşkusuz ki ailemizi devrimci mücadeleye kazanmak görevimizdir. Ancak bu bir süreç sorunudur. Eğer bu süreçte biz ön saflarda yürüyemiyorsak, onları devrimcileştirmeyi de hiç bir zaman başaramayacağız. Zira ailemiz düzenle karşı karşıya gelmediği sürece ne politikleşebilecek, ne de devrimcileşebilecekir. Bu nedenle de geri durmak yerine mücadeleyi sıcağı sıcağına kucaklamak gerekmektedir.

Bu konudaki bir diğer yanlış yaklaşım ise mücadeleden geri durmada kendisini ortaya koyan "aileyi koruma" içgüdüsüdür. Bu anlayış devrimci saflarda hala varlığını sürdürmektedir. Aile devrimin çıkarlarının önüne konulmakta, "aman aileme bir zarar gelmesin!" anlayışı devrimci mücadelenin seyircisi konumuna düşmeyi getirmektedir.

Diğer bir hatalı tutum ise, aile ile karşı karşıya gelmekten, onunla çatışmaktan kaçınmak olarak

ortaya çıkmaktadır. Bu tutumun gerisinde zayıflık irdelenmeli ve aşılmalıdır. Zira devrimci mücadeleyi ancak güçlü kişilikler omuzlayabilir. Zayıf davrananlar ise yarı yolda dökülmeye başlar. Ailesi ile çatışmayı göze alamayan bir devrimcinin düşmanla çatışmaya girmesi mümkün değildir.

Aile sorununun aşılması ideolojik donanımla mümkündür. Onun kapitalist toplumdaki işlevini, bir marksistin bu kuruma karşı alacağı tavrın ne olması gerektiğini bilince çıkarmak ve içselleştirmek zorundayız. Bir devrimci eğer kavgada ön saflarda yer almak istiyorsa, bu kurumu aşmak zorunda olduğunu bir an için bile unutmamalıdır. Ona; *"Sen bir düzen kurumusun. Ben bu düzeni yıkmayı hedefleyen bir komünistsem, seni de aşmak zorundayım"*, bakışaçısıyla yaklaşmalıdır.

R. KIZIL

Bilimsel çalışmaların marksist yorumu

EKİM'in 76. sayısında yayınlanan *„İşkence: Amaçlanan Ne?"* başlıklı yazı, tartışmaya açık yorumlara sahip.

Elif Deniz'in işkence konusunda yararlandığı kaynaklar, Uluslararası Af Örgütü gibi, işkence tedavi merkezleri gibi burjuva kurumlardır. Ama karşı çıktığımız nokta burası değil. Marksistler burjuva kişi veya kurumların araştırmalarından, belirli kayıtlar koymayı ihmal etmeden, her zaman yararlanmışlardır. Ne var ki, bu araştırma verilerinden çıkardıkları sonuç, hiç bir zaman burjuvazinin çıkardığı sonuçla aynı olmamıştır. Bu iki kesimi ayıran esas nokta da burasıdır. Bilimsel bir araştırmada elde edilen verilerden ziyade, bu verilerden çıkarılan sonuçlar ayırır burjuva ve marksist bilimciyi.

Sözü geçen yazıda ise yazar, yararlandığı araştırmanın yorumuyla aynı görüşleri savunmakta bir sakınca görmemektedir. Her iki tarafın da işkence üzerine ortak yorumu, işkencenin kişiliği parçaladığı, korkak, ürkek, silik kimlikler yarattığı üzerinedir.

İşkencenin bu işlevi, bilimsel (!) araştırmalarla da kanıtlandığına göre, "çözülme", doğal ve adeta kaçınılmaz bir olgu olarak algılanır. Öyle ya, madem ki işkence sistemli, insan bedeninin gücü ise oldukça sınırlıdır, öyleyse ne yapsan yararsız, çözüleceksin!

Yazının son bölümünde komünistler ve direnme üzerine söylenenler bu bilimsel (!) sonucun karşısında öylesine cılız ve çelişik kalmaktadır ki, geçerken anımsanmış ve pek de inanılmadan söylenmiş izlenimi vermektedir.

Bilimin böyle yanlış ve çarpık kullanımına hayır!

İşkencede çözülme, ister "dilin" çözülmesi, isterse "kişiliğin" çözülmesi olsun, asla insanın doğası gereği değildir. Çünkü işkenceye kas gücüyle değil, beyin gücüyle direnilir. Bu ise tamamen bir bilinç sorunudur. Sınıfına, ideolojisine ve davasına inançla bütünleşen bir "kendine güven" sorunudur. Hiç bir "bilimsel" veri bir komünistin işkencede çözülmesini sağlayamaz. O, ya girdiğinden daha diri, daha sağlıklı/kişilikli olarak, ya da ölü çıkacaktır işkencehaneden.

İşkence tedavi merkezleri, kendilerine uğramaya hiç gerek duymayan işkence görmüş komünistleri tanımıyor ve hesaba katamıyorlarsa bu onların sorunudur. Marksistler, işkencede çözülüp tedavi için merkezlere başvuran inançsız küçük-burjuvaları değil, çıkar çıkmaz eskisinden daha yılmaz mücadeleye atılan çelikten devrimcileri anlatmalıdır yeni kuşaklara. Bir kültür böyle oluşturulur, bir gelenek böyle kurulur...

Yıldız AYDIN

Sırtımızdaki yüklerden kurtulalım

Olağanüstü Konferansımız yalnızca tasfiyeciliği tasfiye etmekle kalmadı. İçimizdeki tasfiyeciliği tüm boyutlarıyla tanımladı ve onu besleyen zemini kurutmanın yol ve yöntemlerini de gösterdi.

Önümüzdeki uzun ve zorlu yolda yürüyüşümüze köstek olan ayaklarımızın önündeki cesetleri yolun kenarını koyduk. Bu işin en kolay yanıydı. Ancak daha zor olanı, ama çok daha önemli ve yakıcı olanı başarmak zorundayız. Bilincimizdeki, beynimizin hücrelerindeki tasfiyecilikle savaşmalı, ona vurabilmeliyiz. Öyle ki hiç bir Ekiinci bir daha bu hareketin önünde bir engele dönüşmesin.

EKİM saflarına katılanların bir çoğu, ya küçük-burjuva popülist hareketlerin içerisinden geldiler veya şu ya da bu şekilde bu hareketlerin değişik unsurlarıyla içli dışlılar. Bu bir yanıyla 20 küsur yıllık küçük-burjuva örgütsel alışkanlıklarla yoğrulmak, hastalıklı, zaaflı örgütsel yaşamı bünyemize almak anlamına gelmekteydi. Yeni bir gelenek, yeni bir kültür ve yeni bir ruh yaratmak iddiasındaki EKİM için ise, bu alışkanlıklar yalnızca bir ayakbağı olmaktadır. Sağlam ve oturmuş bir örgüt yaratma çabasının önünü tıkayıcı, zorlaştırıcı bir işlev görmektedir.

Sorunu şu şekilde koyarsak daha anlaşılabilir olacaktır. İdeolojik-politik yönelimiyle marksist-leninist yöntemi yakalamış, onu içine sindirebilmiş, gücünü ve iddiasını buradan alan bir hareketin neferleri olarak biz Ekimciler, bu iddiayı pratiğe dönüştürmede her zaman yeterince sorumlu davranabiliyor muyuz? Ya da başka bir deyişle o iddiayı, o güveni içselleştirebilmiş, bilincimize yerleştirebilmiş miyiz?

Olağanüstü Konferans sonrası süreçte faaliyetimizin kapsamının önemli oranda genişledi. Nitel ve nicel olarak belli bir dönüşüm yaşandı. Türkiye devrimci hareketinin ciddi bir bunalım ve tasfiyecilik sürecini yaşadığı böylesi bir dönemde, faaliyetimizin etkileri oldukça kolay görülebilmektedir. Ama bu, devrimi ve sosyalizmi hedefleyen bir hareket için asla yeterli değildir.

Sorun bu bağlamda ele alındığında henüz yolun başındayız ve geçmişten bize miras kalan ve bugün bizim için ayakbağı haline gelen alışkanlık ve zaafları içimizden söküp atmak zorundayız.

İktidarı hedefleyen komünistler için mücadelenin her alanı, günün her saati savaşın bir parçası olabilmelidir. Kendisini düşmanın koyduğu yasal çerçevenin tümüyle ötesinde şekillendirme çabasında olan bir hareketin bir neferinin randevulara zamanında gelmeme, illegalite kurallarına uymama vb. türünden liberal tavırları nereden kaynaklanırsa kaynaklansın, sonuçta devrimi ve mücadeleyi ciddiye almamanın bir göstergesidir. Çok sıradan gibi görünen bazı ayrıntıları gözetmemek, hareket için çok ciddi sorunlar ortaya çıkarabilmektedir.

Bir Ekimci kendi çalışmasını küçük-burjuva devrimcilerinin düzeyiyle karşılaştıramaz. Sorunu şu ya da bu hareketin belli bir alandaki etkinliğinin kendi faaliyetimizle arasındaki nicelik farkı olarak koyamaz. Bizim hedefimiz bellidir. Gözetilmesi gereken, partiye ulaşmada ne kadar yol alındığı, sınıf hareketine müdahale etmenin politik-örgütsel olanaklarına ne kadar ulaşıldığı vb. olmalıdır.

Bir işten sürekli ortalama düzeyde sonuç elde etmeyi amaçlamak, bir faaliyeti yürütmüş olmak için yürütmek, yeni bir dünya yaratma adına yola koyulmuş komünistlerin tutumu değildir. Bir komünist için sorun olması gerekeni bulmak, yaratmak ve onu yaşama geçirebilmek başarısını göstermektir. O, mevcut olanakların esiri olamaz, kendisini bunun sınırları içerisine hapsedemez. Tersine olanakları yaratan da yine kendisidir.

Her bir Ekimci yaratıcı ve inisiyatif sahibi olabilmelidir. Sınıfla yeni bağlar kurmada, sınıfın ileri öğelerini komünist hareketin saflarına kazanmada, perspektif doğru kavrandığı ve bunun anlamı bilince çıkarıldığı oranda izlenecek binlerce yol ve yöntem vardır.

Bencil, zorluklar karşısında çabucak dize gelen, yetki tartışmasını görev ve sorumluluklarının önüne koyan, iddiasız, varolanla yetinen, sürekli olanaksızlıklardan ve insanlardan yakınan, hareketin ve devrimin sorunlarına duyarsız "devrimci" tipine saflarımızda asla yaşama olanağı tanınmamalıdır. Marksist-leninist bir devrimci için böylesi zaaflar sırtta taşınan bir yükten başka bir şey değildir.

Hedefimiz ve iddiamız devrimi muzaffer kılmak, sosyalizmi kurmak ise, buna uygun çalışmak ve buna uygun yaşamak durumundayız. Geçmişimizden bize miras kalan ve ayağımıza dolanan tüm yüklerimizden kurtulalım. Bize gerekli olan devrimci hırs, devrimci disiplin ve devrimci iradedir.

Elif DENİZ

İlkelerde titizlik...

İhtilalci örgüt yaşamı ilkelere dayalı kurallı bir yaşamdır. Bilinçli ve gönüllü tercihe dayalı bu yaşam tarzı ilkeleri yorumlara tabi tutarak eğip bükmeyi kabul etmez. Zira örgüt sınıf savaşımının bir aracıdır ve her savaşın kendince kuralları vardır. Savaşta kural hatası yapan, istemeyerek de olsa düşmanına yardımcı olarak, mağlubiyetini kendi eliyle hazırlamış demektir.

Sınıf devrimcisi düşmanını asla küçümsemez. Buradaki düşman herhangi bir birey, kan davası güden bir feodal ya da öfkelendikçe saldırganlaşan herhangi biri değildir. Başta iktisadi alanda olmak üzere bir dizi üstünlüğü ve imtiyazı elinde tutan, mülksüzleştirerek mülk sahibi olan ve bunu siyasal, askeri, entellektüel, kültürel tüm alanlardaki örgütlü gücüyle koruyan egemen bir sınıftır. Üstelik modern çağın ürünü her türlü imkana da sahiptir. Böyle bir sınıfın kendisinin başka bir sınıfça devrilmesine, imtiyazlarının elinden alınması çabası ve hazırlığına seyirci kalabileceğini düşünmek, sınıflar mücadelesi mantığını yitirmek demektir. Bu gerçeklik ışığında soruna bakıldığında, mevcut burjuva sınıf egemenliğini devirmeyi ve proletaryanın siyasal iktidarını kurmayı amaçlayan sınıf devrimcisi örgüt ve birey ise savaşın kurallarını öğrenmek ve bunların ışığında yaşamını düzenlemekle işe başlar. "Su uyur, düşman uyumaz" veciz sözü devrimcinin kulağına küpedir.

***

"Adet olduğu gibi, görüşme yerinde kesinlikle bir dakikadan fazla beklenmemeliydi. Buna uymayan bir çok yoldaş, Gestapo tarafından yakalandı". "Bir keresinde görüşmeme üç dakika gecikmiştim", "ama gecikmeden doğan suçluluk duygusu o kadar büyüktü ki, geçecek yerde gidip ona selam verdim."

Nazi Almanya'sında Komünist Partinin bir üyesi olarak faaliyet yürüten Erich Hanke, Nazi faşizmine karşı mücadelenin tecrübelerini aktardığı *Yeraltı Yaşamından Notlar* adlı romanında kurallara riayet etmemenin sayısız olumsuz örneklerini verir. Yukarıya aktardığımız pasajdan da anlaşılacağı üzere kuralları ihlal etmenin ilk adımı gecikmeyle başlamış ve yoldaşıyla önceden anlaştığı üzere geçip yan sokağa sapacağı yerde, suçluluk duygusu ikinci ve daha vahiin zaafa (yanına giderek selam verme) düşmesine yolaçmıştır. Oysa yoldaşı o sırada Gestapo'nun elindedir ve yakalandığında üzerinde randevu notu çıkmıştır.

Erich, ihlale randevuya gecikerek buluşma kuralına uymayarak başlamış, selam vererek de devam ettirmiştir. Yoldaşı ise tersinden randevuyu yazarak ihlale katılmış ve üstelik bunu şifresiz yapmıştır. Demek ki, mücadele deneyiminin ortaya çıkarttığı tecrübelerin ifadesi olan kurallara uymamak, düşmana istemeyerek de olsa yardımcı olmaktır. Erich'in yoldaşı Gestapo işkencelerine karşı direnmiştir, ama bu örgütünü korumaya yetmemiştir.

Dönüp kendi gerçekliğimize baktığımızda, Erich ve yoldaşı pratiğimiz karşısında sütle yıkanmışlardır. İki yıldır örgüt, randevu, işleyiş ve kuralların tartışılmadık yerini bırakmadık ama, hala bu kuralları fütursuzca çiğneyen yoldaşlarımızın sayısı hiç de az değildir. Unutkanlık, trafik, karışıklık bunun gerekçeleri olabilmektedir.

Örgütlü yaşamı tercih eden bir komünist devrimci, hukuksal gerekçelere sığınabiliyorsa, hukuksal savunmalarla kural ihlallerini izah edebiliyorsa, burada aksayan komünist kişiliktir. Plansızlık, düzensizlik, rehavet, konformizm, gevşeklik ve liberalizm gibi eğilimler komünisti hukuki savunmaya itebilmektedir. Oysa unutkanlığı engellemenin önlemi randevularını not etmek değildir. Olsa olsa şifreleyerek ve herhangi bir tutuklama ya da arama durumunda hemen yokedebilecek tarzda korumaktır. Asıl çözümü ise akılda tutmaktır. Randevumuza giderken trafiği hesaba katmak ve karışıklığı engellemek için işleri planlayarak düzene koymaktır.

"Buluşmalar kenar semtlerde yapılıyordu. Bir sonraki buluşma ise şehrin öteki ucundaydı. Zaman aralığı 2 saatti. Böylelikle Gestapo'nun izleyip izlemediğini daha kolay kontrol edebiliyorduk." Oysa bizde birçok sorumlu yoldaş bile görüşmelerini peşpeşe ve yakın mesafelerde gerçekleştirebiliyor. Üstelik neredeyse sürekli aynı yerleri kullanarak. Burada devrimci uyanıklığın, titizliğin ve fedakarca çalışmanın zerresi yoktur. Düşmanın bir dönem saldırmamasının yarattığı rehavet, kolaycılık ve liberalizm giderek memurluğu beslemiştir.

Devam edelim: *"Özellikle yalnız illegal çalışmakla kalmayıp aynı zamanda polisçe arandıkları için, karısından, çocuğundan ayrı illegal yaşamak zorunda olan yoldaşlar... ailesini bir kerecik kısacık*

da olsa bir daha görme arzusu çoğu kez tutuklanmalara yol açıyordu."

Birilerinin kulağı çınlasın! *"Tavsiyeme* (kurallara -bn.) *uymadı ve kısa süre sonra bunun ağır sonuçlarını gördük... 7 Ağustos 1935'de yakalandı. Gestapo onun elindeki notlara dayanarak oldukça kolay biçimde darbeyi vurdu."*

Yıl 1935 değil 1993'tür. Nazi Almanya'sında değil, faşist diktatörlüğün hüküm sürdüğü Türkiye'de yaşıyoruz. O günden bu yana sermayenin bekçi köpekleri istihbarat birimleri ve siyasal polisi tecrübesini arttırdı. Bilindiği gibi polis şimdi tespit ettiğini hemen almıyor. Uzun dönem izleyerek tüm ilişkileri açığa çıkartma yoluna gidiyor. Oysa bizde hiç değilse Mayıs saldırısına kadar bilinen yerlerde kalmalar ya da sık sık gidip gelmeler, evinden iki adım ötesinde buluşmalar, olağan bir işe gidiyormuş havasında sıradan bir vatandaş gibi kafasını önüne eğerek randevuya gitmeler ya da izleme belirtilerine rağmen çeşitli yorumlara başvurarak kuralsızlığı, anarşiyi örgütlemeler, pek de az rastlanmayan davranış biçimleriydi.

E. Hanke baskı yapılan evdeki bir anısını da şöyle aktarır. *"Merdivenin gerisinden tuhaf bir uğultu çıkıyordu... Birden sanki birisi yanımda konuşuyormuş gibi gayet açık bir ses duydum. Ses yanımdaki oda ile aramızda olan kapıdan geliyordu. Biri Berlin şivesiyle 'Bu daha bitmeyecek mi? Bütün gece sürecek mi?' diye bağırdı."*

Büyük bir korkuya kapıldığını ve odayı hemen kaçarcasına terketmeyi düşündüğünü, ama çabuk toparlandığını yazan E. Hanke şöyle devam eder: *"Willi, ses geçirmesini önleyecek gerekli önlemleri almayı ihmal etmişti. Tehlikeye alışmıştı. Ve şimdiye kadar birlikte çalışmamızın hep başarılı olması onu dikkatsizleştiriyordu."*

Aktarmaları daha da uzatmak gerekmiyor. Sınıf mücadeleleri tarihi bugüne kadar gerekli birikimi ve deneyimi devrimcilere sunmuştur. İş o ki, devrimciler bundan yararlanma gücü ve iradesi gösterebilsin.

"Kan uyumsuzluğu" süreci ideolojik çizgimizin doğasına uygun örgütsel şekillenme yöneliminin bir dizi yabancı öğe tarafından bozulmaya uğratıldığı bir süreçtir. Daha da kötüsü, yalnızca bu dönemin değil, geçmiş dönem kültürünün de ürünü alışkanlıkların gücü, örgütsel işlerliğimizin oturmasını engelleyen, gelişme dinamizmini frenleyen muazzam bir inat gösteriyor. Alışkanlıkların gücü en korkunç güç olsa bile, sınıf devrimcisi bu gücü kırmanın imkanlarına fazlasıyla sahiptir. Geriye, gerçek bir silkiniş, devrimci bir ısrar, sarsılmaz bir iradeyle işe koyulmak, cesaretle yürümek ve başarmak kalıyor.

Komünistlerin sorumluluğu şimdi çok daha büyüktür. Toplumsal ve siyasal gelişmeler devrimci bir kitle dalgalanmasının işaretlerini veriyor. Türkiye artık yüzbinlerin aynı yürüyüşte buluştuğu bir toprak. Milyona yakın işçi üretimden gelen gücünü kullanıyor ve sokaklara taşıyor. Genel grev, genel direniş şiarı günlük bir çağrı. Ne yazık ki, hali hazırda bu yükseliş dalgasını kucaklayarak ileriye taşıyacak bir önderlik yok. Öncü olma iddiasındaki sayısız sol grup gelişmelerin mantığını anlayamayacak düzeyde bir siyasal körlük içinde. Onlar hala dergicilik üzerinden muhalefetçilik yapıyorlar ve kendi kendilerine methiyeler düzüyorlar. Teorideki sefalet politikada körlüğe, gelişmeler karşısındaki çapsızlık ve güçsüzlük kendi dünyalarına kapanarak kendi kendine tapınmaya yolaçıyor. Bu çürümenin ve tükenmenin açık adıdır.

Yarın dövünmenin bir anlamı olmayacaktır. Sınıf devrimcileri ideolojik çizgilerinin, birikimlerinin, politik perspektiflerinin hakkını vermek ve olanakları değerlendirmek sorumluluğu ile yüzyüzedirler. Bundan kaçınmak basit bir hata değil, sınıf ve tarih karşısında suçlu duruma düşmek olacaktır.

Tunç SERDAR

Kadın sorunu...

(Baştarafı s.19'da)

maktadır. Sınıfların ortadan kaldırılmasının bugünkü ve zorunlu aşaması kapitalist sömürü düzenini yıkmaksa eğer, kadının yeri de bu mücadelede ücretli emek cephesinde, proletaryanın sosyalizm kavgasının içinde ve en önde olmalıdır. En fazla ezilen kavgaya en önde atılır. Bugün sınıf mücadelesinin önündeki en önemli sorunlardan birini birlik sorunu oluştururken, kapitalistler sınıf güçlerini bölmek için her türlü rekabeti yaratmaya ve körüklemeye çalışırken, sınıfı bir de cinsel temelde ayrıma tabi tutmak devrimcilerin işi olamaz. Bunu burjuva kadın hareketi fazlasıyla üstlenmiş durumdadır. Bugün için sınıfın birlik sorununun çözümü, sınıfın sosyalistlerle birliği temelinde yükselecek olan ihtilalci sınıf partisinin yaratılmasıdır. Sınıf bilinçli bütün kadınlar bugün bu görev için seferber olmalıdır. Görev sınıfa karşıdır, görev sosyalizm görevidir...

Yıldız AYDIN

Kadın sorunu üzerine

Kadın sorunu, sınıf egemenliği temelinde yükselmiş erkek egemenliğinin yarattığı bir sorundur. İnsanın insan üzerindeki tahaküm ve sömürüsü anlamına gelen sınıflı toplum, yaşamın her alanında güçlünün güçsüz üzerinde tahakküm ve sömürüsünün zeminini hazırlar, geliştirir, korur.

Köleci, feodal, kapitalist, bu üç sınıflı toplumun bütün bir tarihi, ezen sınıfın ezilen sınıf üzerinde, erkeğin kadın, yetişkinin çocuk üzerinde tahakkümünün bütün toplumsal kurumlar, yasalar, gelenek-görenek ve alışkanlıklarla kurulup pekiştirilmesinin tarihidir.

İlkel komünal toplumun doğal üstyapısı nasıl anaerkilse, sınıflı toplumun da ana erkine son verip ata erkini yaratması kendi doğası gereği idi. Ne var ki, bu iki doğallık arasında temelden ve hiç de "doğal" olmayan bir fark vardır. İlkel komünal toplumda kadın, üretici güç olduğu için belirleyicidir. Oysa ilk sınıflı toplum olan kölecilikte erkek, üretici güce, köleye sahip olduğu için hakim olmuştur. Sınıfların ortaya çıkışıyla birlikte tahakkümün her türü, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyette sahiplikte düğümlenmeye başlamıştır.

Ata erkinin bu ortaya çıkış tarzı, kadın sorununun, mülkiyet hakkının erkeğin tekelinden kurtarılmasıyla ortadan kalkacağı gibi bir sonuca götürmemelidir. Böyle bir yaklaşım, sorunun feodalitede kapandığına götürür. Çünkü kapitalizm, mülk edinmede cinsel eşitliği resmen ortadan kaldırmıştır. Yine de bilindiği gibi sorunun doruk noktası kapitalizmdir.

Kadın sorunu, sınıfsız toplumdan sınıflı topluma, ana erkinden ata erkine geçişle başlar. Ama bilinçli bir mücadele olarak kadın kurtuluş hareketi ancak kapitalizmin şafağında doğmuştur.

Kapitalizm ve kadın sorunu

Kadın sorununun kapitalizmde ulaştığı boyutu daha derinlemesine kavramak için, kapitalizmi kendinden önceki sınıflı toplumlardan ayıran bir kaç özelliğe değinmek gerekiyor. Çünkü bu özellikler kadın sorununun geçirdiği değişiklikleri de ortaya çıkaran özelliklerdir.

Kölecilikten feodaliteye, ordan da kapitalizme geçiş, bu toplumların kendi iç dinamizminin yarattığı bir sonuçtu. Her toplum kendi içinde bir sonraki toplumun üretim tarzını, ezen ve ezilen sınıflarını kendi iç gelişim ve çelişkileriyle yaratıyordu. Sınıflı toplumlar tarihinde, kendi iç gelişmesi başka bir sınıfı yaratmayan, aksine, temel çelişkisi olan emek-sermaye çelişkisiyle sınıfların sonunu hazırlayan ilk toplum kapitalist toplumdur. Kapitalizmi sınıflı toplumların sonunucusu yapan bu özellik, onu kadın sorununda da önceki toplumlardan ayıran koşulları ortaya çıkarmıştır.

Geçmiş bütün toplumlarda toplumsal üretim, cinsler arasında da bir işbölümü yaratmıştı. İlkel komünal toplumun ortaya çıkardığı işbölümünde kadın, onu topluma egemen kılan bir işleve sahipti. Kalabalık aileler halinde yaşayan ve tümüyle doğadan geçinen bu toplumda evin ve ailenin bakımı ve korunması temel önemdeki bir işlevdi. İnsanın doğayla mücadelesi de neslin hızla çoğalması ve korunmasını çok önemli kılmaktaydı. Kadının üstlendiği ev ve yakın çevresindeki üretim, aileye, avcı erkeğin düzensiz ve garantisiz katkısına nazaran daha düzenli ve emin besin sağlamaya elverişliydi.

Üretimin ve üretim araçlarının gelişimi, avcılıktan hayvan yetiştiriciliğine. besin toplayıcılıktan toprağın işlenmesine geçişle birlikte ve artan işgücü gereksiniminin köle kullanımını başlatmasıyla kadının toplumsal işbölümündeki işlevi de değişmeye, önemini yitirmeye başladı. Köleci üretim tarzı hakim üretim tarzı haline geldiğinde artık kadın egemenliği de yerini, sınıf egemenliğinin bir yansıması olarak , kölelerin sahibi olan erkeğin egemenliğine terketmiş bulunuyordu. Bu egemenlik değişikliğine karşın kadın hala doğal-toplumsal işbölümünde ev ve yakın çevresi ile ilgili işleri üstlenmeyi sürdürüyordu. Değişen tek şey artık bu işlerin toplumun temel üretim tarzını oluşturmaması, bu anlamda da eski önemini tamamen yitirmiş olmasıydı.

Kadın, ezen ve ezilen sınıflardaki durumu temelden farklılık göstermekle birlikte, feodal toplumun sonuna gelindiğinde hala doğal-toplumsal işlevini (neslin çoğalması ve bakımını üstlenmek için ev ve yakın çevresi üretiminde yeralmak) sürdürüyordu. Yapağıcılık, iplik bükümü, dokuma, besin hazırlama ve saklama benzeri işler kadın

eliyle yürütülmekteydi.

Kapitalist üretim tüm el zanaatları gibi, iplikçilik ve dokumacılık zanaatlarını da fabrikasyon haline getirince kadına işsizlik ve açlığın yolu gözüktü. Makinaların yaygınlaşmasıyla üretim araçları işlevsizleşen erkek zanaatkarlar, mülksüzleşip fabrikalar akarken, kadın ilkin eski doğal görevleri nedeniyle evde kaldı. Ne var ki, çok geçmeden proletaryanın içine düştüğü sefalet, gerekse de hızla gelişen makinaların fazla işgücü gereksinimi nedeniyle proleter aileye mensup kadınlar ve hatta çocuklar bile fabrikalara doluşmak zorunda kaldı.

Kadın ilk kez evden çıkıp, erkekle birlikte toplumsal üretimde yeralıyordu. Bu kadının kurtuluşunda ilk büyük adımdı. Ne var ki bu büyük adım mecazi anlamda da öylesine büyüktü ki, kadın, tüm kapitalist süreci bir ayağı fabrikada, diğeri gümüş bir köstekle eve bağlı yaşamak zorunda bırakılmıştı. Gümüş köstek "kutsal aile" oluyordu ve kapitalistler sadece bu büyülü sözün gücüyle kadını, tek ücretle çift vardiya çalıştırmayı başarıyordu. Kadın birinci vardiyayı fabrikada, ikincisini ise, kapitalist sınıfın üstlenmeyi reddettiği toplumsal görevlerini, ev hizmetlerini, yürüterek tamamlıyordu.

Sınıflı toplumlar tarihinde en azgın sömürü kapitalist sömürü, üretici güçlere karşı en gaddar, en sorumsuz sınıf da kapitalist sınıftır. Kapitalistler hem toplumsal üretimin tümüne kişisel olarak el koymak, hem de egemen oldukları topluma karşı hiç bir görev ve sorumluluk almamak istiyorlar. Kadını fabrikaya çağırdıklarında tek amaçları erkek işgücünün fiyatını düşürmek oluyor ve işçi kadının çocuklarına ne olacağı onları zerre kadar ilgilendirmiyor. Her bunalımda ise ilk kapı dışarı edilen gene kadındır. Tabi ki, "kutsal aile" sahtekarlığı eşliğinde! Eski çağlardan beri "kutsal" bilinen herşeyi yıkıp yerle bir eden kapitalizm için "kutsal aile"nin anlamı da, çifte sömürünün ve tensikatın payandası olmuştur.

Kadın kurtuluş hareketinin kapitalizmin şafağında doğumasının bir nedeni, kadın zihninde toplumsal üretime katılımın yarattığı gelişim ise, diğeri de bu çifte sömürü düzenidir. Bütün bunlar, kadın kurtuluş hareketinin asıl hedefinin ilk elde kapitalist sistem olması gerektiğini işaretler. İlk elde diyoruz, çünkü, yukarıda gördüğümüz gibi sorunu ortaya çıkaran temel, özel olarak kapitalizmin değil, genel olarak sınıfların varlığıdır. Kapitalizmin yıkılması sınıfların ortadan kaldırılmasında zorunlu bir önkoşulu olmakla birlikte, nasıl henüz kendisi değilse, aynı şekilde kadın sorununun çözümü de kapitalizmin ortadan kaldırılmasma bağlıdır, ama kaldırılmış olması değildir.

Feministlerin, sosyalist feministlerin ve bütün "bağımsız" kadın hareketi taraftarlarının kavrayamadığı ya da kavramak istemediği nokta buradan başlamaktadır. Deniyor ki, "sosyalist toplum da kadın sorununu çözememiştir". Doğrudur. Ama yukarıda belirttiğimiz gibi, zaten sosyalizm ne sınıfsal ne de başka bir kurtuluş için sihirli değnek olduğunu hiç bir zaman iddia etmemiştir. Sosyalizm, insanın insan tarafından sömürülmesinden kurtuluşu hazırlamak amacıyla gerçekleştirilmiş bilinçli bir çabadır sadece. Bu amaca (sınıfların ortadan kaldırılması) ulaşmak üzere proletaryanın devlet erkini eline almasıdır. Sınıflar henüz ortadan kalkmamıştır, ama son sömürü düzeninin/kapitalizmin egemen sınıfı olan burjuvazinin elinden üretim araçlarının mülkiyeti alınarak, ilk elde kapitalist sömürüye son verilmiştir. Aynı şekilde, kadının kurtuluşu da henüz tam olarak gerçekleşmemiştir, ama ikinci sınıf vatandaşlığına resmen son veren bütün yasal düzenlemeler ilk elde yapılmış, kadın kurtuluş hareketine devlet desteği sunulmuştur. Bundan sonra bütün sorun, bir yandan temel iktisadi altyapının hazırlanmasına, öte yandan eğitime, yani sosyalist insanın yaratılmasına bağlıdır. Tıpkı sınıfların sönüşüne bağlı olduğu gibi.

Kadın sorununa sosyalizm dışı bütün yaklaşımlar, adını ister feminizm, ister sosyalist feminizm koysun, hatta isterse şu ya da bu devrimci grubun denetiminde yürütülsün, bilimden uzak bütün anlayışlar gibi iradecilik batağından kendini kurtaramıyor. Materyalizmin "düşünce maddeden doğar" basit tezinden bile habersiz görünen böyle anlayışların, toplumlarda altyapı/üstyapı ilişkilerini, kapitalizm bir devrimle ortadan kaldırabilirken neden sınıfların sönmeye bırakıldığını kavramaları beklenemez. Ama sosyalizmin argümanlarını kullana kullana sosyalizme kara çalmalarına da göz yumulamaz. Devrimci hareketlerin kadın çevreleri, bu nedenle, kadının kurtuluşu adına savundukları görüşlerin ne kadar "bilimsel" ve ne kadar burjuva kadın hareketinden esintili olduğuna dönüp yeniden bakmalıdırlar.

Özetlersek; insanın insan üzerinde tahakküm ve sömürüsünün bütün türleri gibi, kadın üzerindeki sömürü ve tahakkümün de kaynağı ve sürdürücüsü sınıflı toplumdur. Bu gerçek, kadının kurtuluşunu sınıfların ortadan kalkışına kendiliğinden bağla-

(Devamı s.17'de)

Emperyalizmin yeni müdahale hazırlığı

Bu kez hedefte Sudan var

Emperyalizm yeni dönem saldırganlığına gerekçeler kazandırmak için yeni stratejiler deniyor. Doğu Bloku'nun dağılmasının ardından askeri varlığını gerekçelendirecek yeni "düşmanlar" arıyor! Bu yeni stratejide Birleşmeş Milletler de önemli bir rol üstleniyor. NATO askeri gücü yalnızca bölgesel savaşları vb. engellemek için değil, doğal felaket, açlık, hastalık ve benzeri sivil amaçlar için de kullanılacak! Bir ülke kendi iç sorunlarını çözemediğinde Birleşmiş Milletler bayrağı altındaki emperyalist güçler müdahale ederek bu sorunları çözecekler! Somali bunun ilk uygulama alanlarından biri oldu.

Sudan da bu stratejinin yeni halkalarından biri olmaya aday. ABD Sudan yönetimini terörist ilan ederek yeni bir saldırının hazırlıklarını yapıyor. Bu kez de etnik çatışmaları ve açlığı önlemek bahanesiyle ve kuşkusuz bir kez daha Birleşmiş Milletler bayrağı altında Sudan'a gidilecek!

Gerçekte Sudan'ın durumu nedir? Buradaki çatışmaların asıl kaynağında ne vardır?

Sudan dinsel ve etnik bakımdan heterojen bir ülke. Nüfusunun üçte ikisini müslümanlar oluşturuyor (bunun önemli bir bölümü Arap, geriye kalanı ise İslam dinini benimsemiş kara Afrikalı kökenli). Güneyde yaşayan %30'luk bölüm ise geleneksel aşiretlerden oluşmaktadır. Bunların bir kısmı geleneksel dinlerine ve kültürlerine bağlılığı sürdürürken, yaklaşık %10'lik bir bölümü Hristiyan misyonerlerinin yoğun çabası sonucu bu dini benimsemiş durumdadırlar.

İngiliz sömürgeciliği altında ülkenin kuzeyinde tek tip ürüne bağlı bir tarım geliştirilmişti. Mısır'da olduğu gibi burada da büyük pamuk plantasyonları kurulmuştu. İngiliz işgaline kadar Arap ticaret burjuvazisi tarafından hükmedilen Sudan, klasik sömürgeciliğin son bulmasıyla birlikte "bağımsız"lığına kavuştu. Sudan'ın devlet bağımsızlığını kazandığı 1956'dan sonra iktidardaki ticaret burjuvazisi emperyalizmin çıkarlarına uygun düşen politikalar izlemeye devam etti.

Geri bir tarım toplumu olan Sudan'da toprakların büyük bir bölümü büyük toprak sahiplerinin elindedir. Zaten cılız olan Sudan sanayisi bugün son derece düşük bir kapasite ile çalışmaktadır. Son 20 yılda Sudan'ın dış borçları sürekli artarak bugün 14 milyar dolarlık bir tutara ulaşmıştır. Bu yoksul ülkenin halkı açlık ve hastalıktan kırılmaktadır. Bu yetmiyormuş gibi uzun yıllardır süren etnik ve dinsel biçimler içinde sürdürülen gerici bir içsavaşın da acısını çekmektedir.

Ülkenin kuzeyi ile güneyi arasındaki çelişkiler İngiliz sömürgeciliği döneminden (1898-1953/56) mirastır. Ülkeye kolayca hükmetmek ve kuzeyde gelişen burjuva bağımsızlık çabalarını altetmek için İngiliz sömürgecileri bu çelişkileri sistemli olarak körüklediler ve kullandılar. Bunun yarattığı tarihsel tahribat Sudan toplumuna bir miras olarak kaldı ve bugün bu yoksul ve mazlum halka büyük acılara malolmaya devam ediyor.

Bugün ise emperyalistler büyük bir arsızlık ve ikiyüzlülükle bir kez daha bu çelişkileri bahane ederek Sudan'a müdahale etmek ve onu dolaysız bir denetim altına almak istiyorlar. Irak'ta, Kamboçya'da, Somali'de ve Yugoslavya'da olduğu gibi burada da Birleşmiş Milletler emperyalist sömürgeci müdahalenin asma yaprağını oluşturacak. Son günlerde Birleşmiş Milletler toplantılarında Sudan'ın sıkça uyarılması ve son olarak da ABD'nin onu "terörist ülkeler" listesine alması bu doğrultudaki hazırlıkların göstergesidir.

R. GENÇ

Dünyada "Yeni Düzen" ve Ortadoğu

EKSEN Yayıncılık

Latin Amerika solunun Havana toplantısı

"Sao Paulo Forumu" olarak bilinen Latin Amerikalı sol parti ve örgütlerin bir araya geldiği toplantılardan dördüncüsü 21-24 Temmuz arasında Küba'nın başkenti Havana'da gerçekleştirildi. Toplantıya 125 üye örgüt ile 25 gözlemci örgüt katıldı. Bu toplantıda "forum"a 30 yeni üye daha alındı.

Forum; *"Solun düşünce alış-verişi ve sürekli ilişki kurduğu bir toplantıdır. O ne bir örgüt, ne bir ideolojik platform, ne de bir enternasyonaldir"*, biçiminde tanımlanmaktadır. İlk olarak Temmuz 1990'da Brezilya İşçi Partisi'nin çağrısıyla biraraya gelen 48 sol parti ve örgüt, daha sonra bir çok yeni parti ve örgütün katılımıyla Meksika ve Managua'da buluşmuşlardı.

Dördüncü toplantının Havana'da düzenlenmesi ayrı bir anlam taşıyor. Emperyalist ablukaya karşı Küba ile dayanışma önplana çıkarıldı ve Küba Devriminin savunulması toplantıda yapılan konuşmaların önemli bir bölümünü oluşturdu. Yapılan konuşmalarda, ABD emperyalizminin Küba'nın çökertilmesi ile Latin Amerika halklarını demoralize etmeyi ve kendi yazgılarını kendilerinin belirleme hakkını yoketmeyi hedeflediği, vurgulandı. Toplantıda ayrıca Latin Amerika genelinde gelişen halk hareketlerine dikkat çekildi.

Yayınlanan deklerasyonda; *"Gittikçe büyüyen bir ekonomik globalleşme sürecini yaşıyoruz. Bir gelişme projesi bunu gözden kaçıramaz... Ekonomik ve politik olarak bütünleşmiş bir Latin Amerika ve Karayip Ulusları Topluluğu, ekonomik bloklarca kontrol edilen ve diğer halkların çıkarlarına karşı politika yapılan bir dünyada, bağımsız kalma gücünü gösterebilir"*, deniliyor.

Bölgenin ortak sorunları ve bunlara ortak çözüm arayışları, Latin Amerika solunun büyük bir bölümünü biraraya getiren önemli etkenlerden biri.

"Neo-liberalizm özünde halklarımızın tamamen yağmalanması doktrinidir", diyor Fidel Castro. Emperyalist yağmanın yaratığı sonuçlar tüyler ürperticidir. Bugün dünya nüfusunun %20'sini oluşturan ülkeler zenginliklerin %80'nini elinde bulunduruyorlar. Para, teknoloji ve yatırımlar üzerindeki egemenliklerini sürdürüyorlar. 200 milyon Latin Amerikalı ise yoksulluk içinde kıvranıyor; 90 milyon insan mutlak yoksulluk sınırında yaşıyor; salgın hastalıklar kolgeziyor, vb...

Ayrışma ve yeniden saflaşma sürecini yaşayan dünya sol hareketi, farklı içerikli platformlarda biraraya gelerek ortak yanlarını ve farklılıklarını ortaya koymaktadır. Bu tür platformlardan biri olan **"Sao Paulo Forumu"** devrimci, reformist, sosyal-demokrat, troçkist vb., temelde birbirinden farklı akımların biraraya toplandığı gevşek bir platformdur. Latin Amerika ülkelerinin "bağımsızlığı" esas alınmaktadır. Bu amaca ulaşmak için de seçimlerde elde edilecek başarı temelinde neo-liberal politikalara üstünlük sağlanması tartışılabilmektedir. Brezilya İşçi Partisi'nin seçim başarısı bu reformist-parlamentarist yönelimi teşvik etmede önemli bir etken olmuştur. Emperyalizme karşı devrimci mücadele bakışaçısından ele alındığında, bunun ne denli zayıf ve tutarsız bir yaklaşımın ifadesi olduğu açıktır.

Japon emperyalizmi Asya halklarından özür diliyor!

İkinci emperyalist savaştan tam 48 yıl sonra Japon emperyalizminin yeni hükümet başkanı Morihiro Hosokava yaptığı konuşmada; *"Japonya'nın bir çok insana acı getiren işgal ve sömürgeci hakimiyetinden dolayı derin üzüntümü belirtmek istiyorum"*, diyor ve acı çeken Asya halklarından "özür diliyor". Bu konuşmadan sonra tarih kitapları yeniden yazılmaya başladı. Zira bugüne kadar değil sömürgecilikten, Asya'nın ülkelerini sözde sömürgecilikten kurtarmak için Japonya'nın gösterdiği "kurtarıcı" askeri çabalardan sözediliyordu. Çin'de gerçekleştirilen katliamlar, çektirilen acılar belleklerden silinmişti.

Milyonlarca insanın katledilmesinin ve işgal edilen ülkelerin yıkımının sorumlusu Japon emperyalizminin dilediği bu "özür"ün gerisindeki gerçek nedir? Bu bir vicdan rahatlatma çabası mıdır? Elbette değil. Japonya bugün de milyonlarca insanın aç kalması, halkların sömürüsü üzerinden kar etmektedir. Körfez savaşı esnasında askeri müdahale olanağım elde etmek için anayasayı değiştiren yine onlardır. Em-

(Devamı s.11'de)

Sömürgeci sermaye devletinin Kürt halkına karşı yürüttüğü kirli özel savaşın ana hedeflerinden biri de özgürlük mücadelesinin günlük basındaki sesi durumundaki Özgür Gündem gazetesidir. Devlet Özgür Gündem'in okura ulaşmasını her yolla engellemeye çalışmakla kalmamakta, çalışanlarının yaşamlarını hedefleyen planlı bir saldırı da uygulamaktadır. Komünistler olarak bu igrenç saldırı ve cinayetleri lanetliyor, Özgür Gündem çalışanlarıyla devrimci dayanışmamızı ifade ediyoruz.

Özgür Gündem Çalışanlarından Kamuoyuna

Bitlis muhabirimiz Ferhat Tepe kaçırılışının 12. günü ölü bulundu. Kaçırılışından sonra gazetemizin ve ailesinin Ferhat'ın bulunması için yaptığı bütün girişimler devletin savcısını, polisini, valisini, bakanını harekete geçiremedi. Devlet güçleri **Ferhat**'ın katledilmesini sakince seyrettiler. Seyrettiler, çünkü bu katliamın suç ortağıydılar ve gerçeklerin açığa çıkmasından, suçüstü yakalanmaktan korkuyorlardı.

Merkez büromuzda istihbarat servisinde muhabir olarak çalışan arkadaşımız **Aysel Malkaç** geçtiğimiz Cumartesi günü bir haber için gazeteden ayrıldı ve güpegündüz sokak ortasında sivil polisler tarafından kaçırıldı. Bugün kaçırılışının 5. günü olmasına rağmen emniyet yetkilileri **Aysel**'in gözaltına olduğunu kabul etmiyor. Emniyet, Vali, Bakanlık şimdiye kadar olduğu gibi yine seyrediyor. Ve biz, bir arkadaşımızı daha kaybetmekten, yeni bir **Ferhat Tepe** olayının gerçekleşmesinden derin endişe duyuyoruz. Buradan yetkililere bir kez daha sesleniyoruz: **Aysel Malkaç arkadaşımızın başına bir şey gelirse bundan, bakanlığıyla, emniyeti ile, polisi ile, valiliği ile devlet sorumlu olacaktır.**

Gerçekleri aydınlığa çıkarmak yolunda karşılaştığımız baskılar lafta basın özgürlüğünü savunanlar tarafından görmezlikten geliniyor, basın şehitlerimiz yok farzediliyor. Basın özgürlüğünü ve gazetecileri savunmak için kurulduğunu iddia eden kurumlar ve Babiali basını devlet karşısında hazırolda durmaya devam ediyor. Ancak unutulmasın ki, tarih karşısında baskı ve katliamları yapanlar kadar, buna ses çıkarmayarak onaylayanlar da sorumludur.

Evet 28 Temmuz'da kaçırılan Bitlis muhabirimiz **Ferhat Tepe** 12 gün sonra ölü bulundu. İstanbul'da muhabir arkadaşımız **Aysel Malkaç** güpegündüz sokak ortasında sivil polislerce kaçırıldı ve bugün 5. gün olmasına rağmen emniyet hala gözaltına alındığını kabul etmiyor. Şu anda hala sorumlu Yazılışleri Müdürümüz **Şeyh Davut Karadağ,** Mardin muhabirimiz **Nezahat Özen**, Samsun temsilcimiz **Mehmet Yazıcı** tutuklu ve Doğubeyazıt muhabirimiz **Ahmet İçge** de hala gözaltında. Birçok arkadaşımız polislerce ve onların uzantısı olan çeşitli kişilerce sürekli tehdit ediliyor. Bu ikinci yayın hayatımızda da ilkinde olduğu gibi şehitler veriyoruz, ancak yolumuzda ilerlemeye devam edeceğiz.

Gerçekleri aydınlığa çıkarmak, halklar arasında atılmaya çalışılan düşmanlık tohumlarını yoketmek için kirli savaşı ve sürdürücülerini teşhir etme doğrultusunda verdiğimiz onurlu basın mücadelesinde Yahya'lar, Ape Musa'lar, Cengiz'ler, Kemal'ler, Hüseyin'ler ve Ferhat'lar gibi belki daha pek çok şehit vereceğimizi biliyoruz. Burada bir kez daha belirtmek isteriz ki, halklarımızın kardeşliği, özgürlüğü ve basının onuru için bu bedeli ödemeye hazırız.

İnsanların gözaltında "kaybedildiği", sokaklarda, evlerde yargısız infazlarla veya kaçırılarak öldürüldüğü, köylerin bombalandığı, yakıldığı, göçertildiği, kimyasal silahların keyfice ve vahşice kullanıldığı, halkların karşı karşıya getirildiği kirli bir savaş sürmektedir. Bütün bunların durdurulması halkların yararınadır elbette. Gizlenmeye çalışılan bu kirli savaşı ve boyutlarını, halklara bildirmeyi bir görev ve özgür basın onuru olarak algılayan bizler, diğer basın şehitleri gibi, yenilerinin yaşanmaması için herkesi duyarlı olmaya, üzerine düşen görevleri yapmaya davet ediyoruz. Çünkü seyirci kalmak, kim ne derse desin, kirli savaşı onaylamaktan başka bir şey değildir.

Ferhat arkadaşımızı kaçırıp şehit eden, **Aysel** arkadaşımızın kaçırılmasından da sorumlu olan ya da seyirci kalan devlet güçlerini protesto ediyoruz.

Gazetemize yönelik terörün durdurulması için, insan haklarına ve basın özgürlüğüne duyarlı bütün kesimleri tavır almaya, gazetemizle dayanışma içinde bulunmaya çağrıyoruz.

Özgür Gündem Çalışanları

11 Ağustos '93

sanayiye dayanıyordu. Öte yandan ise Hırvatistan başkanı Tudjman 1989'da milliyetçi "demokratik birliği" kurdu.

1991 baharında Miloseviç ve Tudjman gizlice buluşarak, Bosna-Hersek'in bölüşümü konusunda anlaştılar. Birkaç ay sonra Slovakya ve Hırvatistan hükümetleri, cumhuriyetlerinin bağımsızlığını ilan ettiler. İlk silahlı çatışmalar uzun, kanlı ve vahşi bir savaşa yol açtılar.

Aradan iki yıla yakın bir zaman geçti ve bu gerici savaş ardında onbinlerce can bırakarak, en kanlı ve vahşi biçimde sürmektedir.

ABD emperyalizmi, Fransa ve Rusya daha 1991 ortalarında Yugoslavya'nın devlet bütünlüğünü askeri yöntemlerle sağlamak konusunda Sırbistanı desteklerken, Alman emperyalizmi ve İtalya Hırvatistan ve Slovakya cumhuriyetlerini federasyondan ayrılma ve kendi biçimsel bağımsızlıklarını ilan etme konusunda teşvik etti.

Yugoslavya'yı barbarlığa götüren gelişmeleri kar hırsıyla kışkırtan tüm emperyalist güçler savaşdan büyük karlar elde etmektedirler. Öyle ki, eski Yugoslavya adeta silah ticaretinin bir arenasına dönüştürüldü. Özellikle Almanya, ABD, Rusya ile Fransa ve İngiltere bu kirli savaşta önemli roller üstlendiler.

Bu barbar savaş eski Yugoslavya'da bir yandan ekonomiyi çökertti, öte yandan halklara onulmaz bir acı ve felaket getirdi. Sırbistan'daki üretim daha '91'de üçte bir oranında düştü. Enflasyon akılalmaz bir hızla tırmandı. Hırvatistan'da sanayinin % 40'ı harap olmuş durumda. Bosna-Hersek'te ise bu rakam yüzde 80'lere varmıştır. Halk kitleleri açlıktan kırılırken, çok uluslu tekeller bu savaştan muazzam karlar elde etmektedirler. Başta kan emici ABD, Almanya, Rusya, İran ve Türkiye olmak üzere tüm kapitalist güçler vahşeti ve zulmü karlı bir ticarete dönüştürmüşlerdir.

Bugün çeşitli emperyalist güçler tarafından savaşın durdurulması için "çözüm" olarak öne sürülen "Vance-Owen planı", gerçekte Bosna-Hersek'in özellikle müslüman nüfusun aleyhine bölüşülmesi planından başkası değildir. Göç ettirme politikası bunun mantıksal bir sonucudur. UNO-Güvenlik Kurulu tarafından müslümanlar için oluşturulması kararlaştırılan güvenlik bölgeleri, tam da bu politikanın bir parçasıdır.

Öte yandan NATO, ABD emperyalizmi önderliğinde gizliden gizliye Kosova'yı ve Makedonya'yı işgale hazırlanmaktadır. Kosova ve Makedonya'da askeri denetim sağlamaktaki asıl amaç, burada yatan zengin yeraltı kaynaklarını kontrol altında tutmaktır.

Ancak emperyalistler bugün kirli emellerini gerçekleştirmek için savaş senaryoları hazırlarken, öte yandan barış yanlısı geniş kitleleri uyutmak zorundadırlar. Bu nedenledir ki, savaş kışkırtıcılığı ve emperyalist haydutluk dünya halkalarına "barış gücü", "barış harekatı" vb. gibi adlarla sunulmaktadır. Bilinçleri bulandırmak için Vietnam, Nikaragua, Kürdistan vb. ulusların meşru kurtuluş savaşlarını, kendi iğrenç emperyalist emellerle kışkırtıkları gerici milliyetçi savaşlarla bir tutmakta, hatta Yugoslavya'da yaşanan vahşeti "yeni enternasyonalizm" olarak adlandırmaktadırlar.

Açıktır ki Batılı emperyalistler tarafından dikte ettirilen ve Rus emperyalizmi tarafından desteklenen Vance-Owen planı barış getirmeyecektir. Ancak Atina'da gerçekleştirilen NATO toplantısında kara birliklerin devreye sokulmasının resmi olarak gündeme gelmemesi yanlızca Amerikan, Batılı ve Rus emperyalistler arasındaki çelişkilere değil, öte yandan emperyalizmin ortak bir kaygısına da parmak basmaktadır. Öyle ki kapitalist dünya sistemi, savaşın kontrol edilemeyecek boyutlar alacağından, ve belli bir aşamadan sonra gerici savaşın yön değiştirerek, egemen gerici rejimi ve emperyalizmi hedefleyen haklı ve meşru bir mücadeleye dönüşmesinden korkuyor.

Eski Yugoslavya'daki gerici savaşın durdurulması, barış için mücadelenin devrimci sınıf savaşımı ile birleştirilmesinden geçmektedir. Gerici şiddet kitlelerin devrimci gücüyle kırılmalıdır, gerici savaş devrimci mücadeleyle yenilmelidir.

Bütün ülkelerin proleterleri birleşiniz!

Teori ve Program Sorunları

EKSEN Yayıncılık

Eski Yugoslavya'da bitmeyen boğazlaşma

Barbarlık içinde çöküş

Avrupa'nın göbeğinde, eski Yugoslavya'da neredeyse 2 yıldır, ülkeyi lime lime bir paçavraya döndüren, bir kan gölüne çeviren dehşet verici bir savaş sürdürülüyor. Kardeş halkları birbirine boğazlatıran, kana doymayan bu barbar savaşın ne zaman sona ereceği, sonunun nasıl olacağı kimse tarafından bilinmiyor. Ancak açık olan şu ki, Yugoslavya'yı çöküşe götüren kapitalist sömürü sistemi tarih sahnesinden silinmeden, barbarlık insanlığın yakasını bırakmayacak, lanetli bir hastalık gibi kitlesel felaketlere yol açmaya devam edecektir.

***

Birçok ulusun uzun yıllar kardeşlik içinde yaşadığı Yugoslavya bugün gerici milliyetçi akımlar tarafından parça parça ediliyorsa, dünün kardeş halkları bugün milliyetçiliğin gerici ve kanlı pençesinde kıvranıyorsa, bu, bu tablonun arkasında saklanan emperyalizmin ve kapitalizmin kirli kanlı elleri yeterince gün ışığına çıkarılamadığı içindir.

Yugoslavya Komünist Partisi'nin, Tito önderliğinde "Üçüncü Yol"da karar kılmasıyla birlikte Yugoslavya'da kapitalist restorasyona kapılar ardına kadar açıldı.

Yugoslavya'da egemen ezilen ilişkisini yeniden kurmak, ülkeyi gerisin geri emperyalizme bağımlı hale getirmek ve sosyalizmin kazanımlarına saldırmak için milli burjuvazi ve emperyalist ülkeler hiçbir fırsatı kaçırmadı. Emperyalist güçler sermaye ihracatı yoluyla bir yandan pazardaki paylarını genişlettirdiler, ucuz ve kalifiye işgücünü sömürdüler. Öte yandan ise özellikle de güneydeki cumhuriyetlerin (Kosova, Makedonya) zengin yeraltı kaynaklarını talan ettiler, Orta Doğu'ya giden yollar üzerinde denetimi ele geçirdiler.

Adım adım emperyalizmin pençesine düşen Yugoslavya, başta Almanya ve Avrupa Topluluğu'na olmak üzere korkunç boyutlarda bir borç krizine yuvarlandı. Hızla borçlanma-düşük ücret-enflasyon şeytan üçgeninin pençesine düştü. Egemen ve emperyalist güçler ekonomik alanda elde ettiğini öte yandan politik hedeflerle birleştirmeye çalıştı. "Üçüncü Yol" sosyalizmin ideolojik olarak yozlaştırılması için bir silah olarak kullanıldı. Öte yandan sermaye ihracatının kuzey cumhuriyetlerde yoğunlaştırılması ile ülkedeki eşitsiz gelişme körüklendi, ulusal çelişkilerin tekrar uyanması kışkırtıldı.

Ancak ekonomik iflasa sürüklenen Yugoslavya'da iktisadi çözümsüzlüklere paralel olarak toplumsal muhalefet ve işçi sınıfı hareketliliği de yükseldi. 80'li yılların sonuna gelindiğinde tepkiler giderek topyekün iktidar politikasına ve özellikle de yabancı bankalara/sermayeye yöneldi. Gelişen muhalefet karşısında birçok cumhuriyetin ve bölgenin hükümeti istifa etmek durumunda kaldı. Derinleşen politik kriz hızla bir devlet ve yönetim krizine dönüştü.

Büyük bir çaresizlik ve çözümsüzlük içinde kıvranan egemen güçler, işçi sınıfı hareketliliğini ve toplumsal muhalefeti saptırmak ve bölmek için emperyalizmle el ele vererek milliyetçiliği bilinçli bir tarzda kışkırttı. Daha 1987 yılında Sırp Bilimler Akademisi, çeşitli profesörler ve bakanlar yönetiminde bu doğrultuda gerici bir plan oluşturdu. Sırbistan Cumhuriyetinin diğer ulusların çıkarlarını çiğneyerek genişletilmesi hedefini güden bu plan, demagojik bir tarzda yeraltı kaynakları açısından zengin Kosova'nın ekonomik krizden sorumlu olduğunu öne sürüyordu. Dünün finans spekülatörü, bugünün revizyonist Sırbistan KP'si başkanı Miloseviç „Kosova sorunu"nu çözmek doğrultusunda verdiği sözü, Sırp anayasasında değişiklik yaparak, Kosova'nın otonomluğunu kaldırarak tuttu (!)

Yalnızca işçi sınıfı ile burjuvazi arasında değil, egemen güçlerin kendi içinde de çelişkiler gittikçe keskinleşti. Hırvat ve Slovak burjuvazisi Avrupa Topluluğu'na üyeliği ve buna geçiş için Yugoslavya'nın bir konfederasyona dönüştürülmesini savunurken, Sırp burjuvazisi devlet bütünlüğünün kendi öncülükleri altında korunmasından yana tavır aldı. Sırp burjuvazisinin bu konudaki ısrarı, bir yandan büyük ölçüde Sırp subayları tarafından kontrol edilen Yugoslavya ordusundaki güçlerine, öte yandan ise Bosna-Hersek'te yoğunlaştırılmış askeri

(Devamı s.23'de)